ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ NIAL FENNELLY της 5ης Δεκεμβρίου 1996 *

1. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θίγει πολλά σημαντικά ζητήματα αρχής, ειδικότερα δε το κατά πόσον ένας παραγωγός ουρανίου μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να δώσει εντολή στον Οργανισμό Εφοδιασμού της Ευρατόμ να εφαρμόσει ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης Ευρατόμ [1] για τις οποίες υποστηρίζεται ότι έχουν περιπέσει σε αχρησία και το κατά πόσον μπορεί να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη της επειδή αρνήθηκε να δώσει την εντολή αυτή. Για λόγους που θα εκτεθούν συντόμως, δεν θεωρώ ότι το Δικαστήριο χρειάζεται να ασχοληθεί με τα ζητήματα αυτά στην παρούσα διαδικασία.

I — Νομικό πλαίσιο

2. Η Συνθήκη στηρίζεται στην αρχή ότι «η πυρηνική ενέργεια αποτελεί ουσιώδη πηγή βοήθειας για την ανάπτυξη και την ανανέωση της παραγωγής και για την πρόοδο των έργων ειρήνης» (προοίμιο, πρώτη σκέψη) [2]. Η αποστολή της Κοινότητας ορίζεται ότι έγκειται «στη συμβολή διά της δημιουργίας των αναγκαίων προϋποθέσεων στην ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών, στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών μελών και στην ανάπτυξη των συναλλαγών με τις άλλες χώρες» (άρθρο 1). Προς τον σκοπό αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχεία δ' και ζ', «η Κοινότητα οφείλει, κατά τους όρους της παρούσας Συνθήκης (...), να μεριμνά για τον τακτικό και δίκαιο εφοδιασμό όλων των καταναλωτών της Κοινότητας με μεταλλεύματα και πυρηνικά καύσιμα» και «να εξασφαλίζει ευρείες αγορές διαθέσεως και την πρόσβαση στα καλύτερα τεχνικά μέσα, διά της δημιουργίας μιας κοινής αγοράς των ειδικών υλικών και εξοπλισμών, διά της ελευθέρας κυκλοφορίας των κεφαλαίων για πυρηνικές επενδύσεις και διά της ελευθέρας απασχολήσεως του ειδικευμένου δυναμικού εντός της Κοινότητας».

3. Το κεφάλαιο VI του τίτλου II της Συνθήκης (στο εξής: κεφάλαιο VI) θεσπίζει ειδικότερες διατάξεις όσον αφορά τον εφοδιασμό. Το άρθρο 52, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[ο] εφοδιασμός σε μεταλλεύματα, αρχικά υλικά και ειδικά σχάσιμα υλικά [3] εξασφαλίζεται (...) βάσει της αρχής της ίσης προσβάσεως στις πηγές εφοδιασμού και διά της επιδιώξεως μιας κοινής πολιτικής εφοδιασμού». Το άρθρο 52, παράγραφος 2, στοιχείο α', απαγορεύει «κάθε πρακτική η οποία έχει σκοπό την εξασφάλιση προνομιακής θέσεως σε ορισμένους

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 Στις παρούσες προτάσεις οι παραπομπές στη «Συνθήκη» αφορούν τη Συνθήκη ΕΚΑΕ, εκτός αν γίνεται ρητή μνεία περί του αντιθέτου.

2 Βλ., εντούτοις, τις απόψεις που εξέφρασαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη γραπτή ερώτηση Ε 3468/95 προς το Συμβούλιο η Martina Gredler και η Elly Plooij-van Gorsel (ΕΕ 1996 C 305, σ. 3).

3 Ο ορισμός των όρων αυτών δίδεται στο άρθρο 197 της Συνθήκης· δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία δεν αφορά ειδικά σχάσιμα υλικά, για τα οποία ισχύουν ειδικοί κανόνες, ο όρος «πυρηνικά υλικά» θα χρησιμοποιείται γενικώς στο πλαίσιο των εν λόγω προτάσεων για τα μεταλλεύματα και τα αρχικά υλικά.

καταναλωτές». Το άρθρο 52, παράγραφος 2, στοιχείο β', προβλέπει τη σύσταση Οργανισμού Εφοδιασμού (στο εξής: Οργανισμός) και του παρέχει «δικαίωμα προαιρέσεως επί της κτήσεως των μεταλλευμάτων, των αρχικών υλικών και των ειδικών σχασίμων υλικών, που παράγονται στις επικράτειες των κρατών μελών, καθώς και το αποκλειστικό δικαίωμα να συνάπτει συμβάσεις προμηθείας μεταλλευμάτων, αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών που προέρχονται από κράτη εντός ή εκτός της Κοινότητας».

4. Το άρθρο 53 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

«Ο Οργανισμός τελεί υπό τον έλεγχο της Επιτροπής, η οποία του παρέχει τις οδηγίες της, έχει δικαίωμα αρνησικυρίας επί των αποφάσεών του και διορίζει τον γενικό διευθυντή και τον αναπληρωτή γενικό διευθυντή του.

Κάθε σιωπηρή ή ρητή πράξη του Οργανισμού, κατά την άσκηση του δικαιώματός του προαιρέσεως ή του αποκλειστικού του δικαιώματος να συνάπτει συμβάσεις προμηθειών, μπορεί να αχθεί από τους ενδιαφερομένους ενώπιον της Επιτροπής, η οποία λαμβάνει απόφαση εντός προθεσμίας ενός μηνός.»

5. Τα τμήματα 2 και 3 του κεφαλαίου VI περιλαμβάνουν διατάξεις που αφορούν πυρηνικά υλικά που προέρχονται από την Κοινότητα και από το εξωτερικό της Κοινότητας, αντιστοίχως. Για τα πυρηνικά υλικά που προέρχονται από την Κοινότητα, το δικαίωμα προαιρέσεως του Οργανισμού συνίσταται, κατά τον ορισμό του άρθρου 57, παράγραφος 1, «στην κτήση του δικαιώματος κυριότητας»· κατά το άρθρο 57, παράγραφος 2, «[ο] Οργανισμός ασκεί το δικαίωμά του προαιρέσεως διά της συνάψεως συμβάσεων με τους παραγωγούς μεταλλευμάτων, αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών», ενώ οι παραγωγοί υποχρεούνται να προσφέρουν στον Οργανισμό τα πυρηνικά υλικά, τα οποία παράγουν στο έδαφος της Κοινότητας. Το άρθρο 59 διαλαμβάνει τους όρους υπό τους οποίους ο παραγωγός δύναται να μεταποιεί ή να εξάγει πυρηνικά υλικά επί των οποίων ο Οργανισμός δεν ασκεί το δικαίωμά του προαιρέσεως.

6. Το άρθρο 60, το οποίο έχει βασική σημασία στην υπό κρίση διαδικασία, πρέπει να παρατεθεί ολόκληρο:

«Οι καταναλωτές γνωστοποιούν περιοδικώς στον Οργανισμό τις ανάγκες τους σε προμήθειες, προσδιορίζοντας τις ποσότητες, τον φυσικό και χημικό χαρακτήρα, τους τόπους προελεύσεως, τις χρήσεις, την κλιμάκωση των παραδόσεων και τους όρους των τιμών, που θα αποτελέσουν τις ρήτρες και τους όρους της συμβάσεως προμηθείας, την οποία επιθυμούν να συνάψουν.

Ομοίως οι παραγωγοί γνωστοποιούν στον Οργανισμό τις προσφορές, τις οποίες είναι σε θέση να κάνουν με όλες τις αναγκαίες προδιαγραφές και ιδίως τη διάρκεια των συμβάσεων που επιτρέπουν την κατάρτιση των προγραμμάτων παραγωγής τους. Η

διάρκεια αυτών των συμβάσεων δεν δύναται να υπερβαίνει τα δέκα έτη, εκτός αν συναινεί η Επιτροπή.

Ο Οργανισμός ενημερώνει όλους τους καταναλωτές επί των προσφορών και του όγκου των αιτήσεων που έχει λάβει και τους καλεί να δώσουν τις παραγγελίες τους εντός ορισμένης προθεσμίας.

Όταν συγκεντρώνει το σύνολο των παραγγελιών αυτών ο Οργανισμός γνωστοποιεί τους όρους, υπό τους οποίους δύναται να τις ικανοποιήσει.

Αν ο Οργανισμός δεν δύναται να ικανοποιήσει πλήρως όλες τις παραγγελίες που έχει λάβει, κατανέμει τις προμήθειες κατ' αναλογία προς τις παραγγελίες που αντιστοιχούν σε κάθε προσφορά με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 68 και 69.

Οι τρόποι για την αντιπαράθεση προσφορών και ζητήσεων καθορίζονται με κανονισμό του Οργανισμού που υπόκειται σε έγκριση της Επιτροπής.»

7. Κατά το άρθρο 61, ο Οργανισμός υποχρεούται «να ικανοποιεί όλες τις παραγγελίες, εκτός αν υφίστανται νομικά ή πραγματικά εμπόδια που αντιτίθενται στην εκτέλεσή τους».

8. Το άρθρο 64 ορίζει κατ' ουσίαν ότι «[ο] Οργανισμός (...) έχει το αποκλειστικό δικαίωμα (...) να συνάπτει συμφωνίες ή συμβάσεις που έχουν ως κύριο αντικείμενο την προμήθεια μεταλλευμάτων, αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών που προέρχονται από το εξωτερικό της Κοινότητας». Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 65, το άρθρο 60 εφαρμόζεται επί [4] «των αιτήσεων των καταναλωτών και επί των συμβάσεων μεταξύ των καταναλωτών και του Οργανισμού» που αφορούν τις προμήθειες αυτές, ενώ κατά το δεύτερο εδάφιο ο Οργανισμός μπορεί «να καθορίζει τη γεωγραφική προέλευση των προμηθειών, εφόσον εξασφαλίζει στον καταναλωτή όρους τουλάχιστον εξίσου ευνοϊκούς προς αυτούς που διατυπώνονται στην παραγγελία».

9. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 66 ορίζει τα εξής:

«Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερόμενων καταναλωτών, ότι ο Οργανισμός δεν είναι σε θέση να παραδώσει εντός ευλόγου προθεσμίας το σύνολο ή μέρος των προμηθειών που έχουν παραγγελθεί ή ότι δύναται να το πραγματοποιήσει μόνο με καταχρηστικές τιμές, οι καταναλωτές έχουν το δικαίωμα να συνάπτουν απευθείας συμβάσεις περί προμηθειών εξωκοινοτικής προελεύσεως, εφόσον οι συμβάσεις αυτές ανταποκρίνονται ουσιωδώς στις ανάγκες που διετυπώθησαν στην παραγγελία τους.»

4 Η λέξη «επί» πριν από τη λέξη «αιτήσεων» λείπει από το αγγλικό κείμενο της Συνθήκης που εκδόθηκε από την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων, *Ενρωπαϊκή Ένωση Συλλογή Συνθηκών*, Τόμος I, Μέρος II, Λουξεμβούργο, 1995, ISBN 92-824-1180-X, σελίδα 357.

Το δικαίωμα εισαγωγής πυρηνικών υλικών παρέχεται για χρονικό διάστημα ενός έτους, καίτοι μπορεί να ανανεώνεται· οι εισαγωγές αυτές τελούν υπό την άμεση εποπτεία της Επιτροπής.

10. Το τμήμα 4 του κεφαλαίου VI αφορά τις τιμές. Το άρθρο 67 ορίζει ότι «οι τιμές προκύπτουν από την αντιπαράθεση προσφορών και ζητήσεων, κατά τους όρους που αναφέρονται στο άρθρο 60», ενώ τα άρθρα 68 και 69 παρέχουν, αντιστοίχως, τη δυνατότητα στην Επιτροπή, σε ειδικές περιστάσεις, και στο Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, να καθορίζουν τις τιμές. Το άρθρο 68 επίσης απαγορεύει «κάθε πρακτική καθορισμού τιμών, που έχει σκοπό να εξασφαλίσει σε ορισμένους καταναλωτές προνομιακή θέση».

11. Ο κανονισμός περί καθορισμού των τρόπων αντιπαραθέσεως προσφοράς και ζητήσεως πυρηνικών υλικών, στον οποίο αναφέρεται το έκτο εδάφιο του άρθρου 60 της Συνθήκης, εκδόθηκε από τον Οργανισμό στις 5 Μαΐου 1960 και επικυρώθηκε την ίδια ημέρα από την Επιτροπή [5]. Ορισμένες τροποποιήσεις του κανονισμού αυτού επήλθαν στις 16 Ιουλίου 1975 [6]· το άρθρο 5α του τροποποιηθέντος κανονισμού παρέχει στους καταναλωτές πυρηνικών υλικών το δικαίωμα «να απευθύνονται απευθείας στους παραγωγούς και να διαπραγματεύονται ελεύθερα με τον παραγωγό της εκλογής τους τη σύμβαση προμηθείας», καίτοι παρέχει στον Οργανισμό αποκλειστικό δικαίωμα συνάψεως, ή αρνήσεως συνάψεως, κάθε συμβάσεως που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων.

5 — ΕΕ ειδ. έκδ. 12/001, σ. 35.

6 — ΕΕ ειδ. έκδ. 12/001, σ. 91.

II — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

12. Η Empresa Nacional de Urânio SA (στο εξής: ENU) είναι ένας μικρός παραγωγός ουρανίου στην Πορτογαλία· ελλείψει πυρηνικών αντιδραστήρων στο εν λόγω κράτος μέλος, η ENU είναι υποχρεωμένη να εξάγει το σύνολο της παραγωγής της. Σε δύο περιπτώσεις, το 1987 και το 1988, η ENU ζήτησε από τον Οργανισμό να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως βάσει του άρθρου 57 της Συνθήκης για απόθεμα 350 τόνων συμπυκνωμένου ουρανίου που είχε συγκεντρώσει.

13. Τα περιστατικά που είχαν ως συνέπεια την άσκηση της πρώτης προσφυγής της ENU κατά της Επιτροπής εκτίθενται στις σκέψεις 6 έως 9 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως εξής: [7]

«6. (...) Κατά [μία] συνεδρίαση (...) στις 24 Οκτωβρίου 1989, ο Οργανισμός πρότεινε την αναζήτηση πρακτικής λύσεως σε συμφωνία με τους καταναλωτές, ήτοι βάσει της πειθούς και όχι του εξαναγκασμού. Με έγγραφο της 25ης Οκτωβρίου 1989, αντίγραφο του οποίου διαβιβάστηκε στην Επιτροπή, η ENU ζήτησε εκ νέου από τον Οργανισμό να ενεργήσει σύμφωνα με τους κανόνες της Συνθήκης.

7 — Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1995, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-458/93 και T-523/93, ENU κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-2459).

7. Απαντώντας στο προπαρατεθέν έγγραφο της 25ης Οκτωβρίου 1989, ο επίτροπος Cardoso e Cunha, υπεύθυνος για τον τομέα ενεργείας και τον Οργανισμό, πληροφόρησε την ENU, με έγγραφο της 8ης Δεκεμβρίου 1989, ότι συμμεριζόταν την άποψη ότι "η πολιτική εφοδιασμού του Οργανισμού έπρεπε στο εξής να περιλάβει 'ειδικό πρόγραμμα', που να παρέχει τη δυνατότητα αντιμετωπίσεως περιπτώσεων όπως η υπό κρίση" και κάλεσε τον Οργανισμό "να προχωρήσει στο στάδιο της συγκεκριμένης υλοποιήσεως του σχεδίου δράσεως που είχε εκπονήσει σχετικώς". Επιπλέον, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση που της είχε υποβληθεί, η Επιτροπή δήλωσε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τη σύνοδο του Απριλίου 1990, "ότι είχε δεσμευθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης Ευρατόμ να αναζητήσει λύση του προβλήματος διαθέσεως της πορτογαλικής παραγωγής ουρανίου" (ερώτηση 190/90).

8. Κατά τη συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 1989 ο Οργανισμός κοινοποίησε στην ENU, όπως προκύπτει από τις συγκλίνουσες παρατηρήσεις των διαδίκων, "προσχέδιο πρακτικών λύσεων για το σκέλος 'πορτογαλικό ουράνιο' της πολιτικής εφοδιασμού", στο οποίο αναφερόταν ο επίτροπος Cardoso e Cuhna στο προπαρατεθέν έγγραφό του της 8ης Δεκεμβρίου 1989 υπό τον τίτλο "ειδικό πρόγραμμα". Το "προσχέδιο" αυτό προέβλεπε τα εξής:

"α) Η προτεινόμενη λύση συνίσταται στην κατανομή του πορτογαλικού ουρανίου μεταξύ των εταιριών παραγωγής ηλεκτρικής ενεργείας σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

— η πολιτική του Οργανισμού στον τομέα της προτιμήσεως για την κοινοτική παραγωγή ουρανίου θα είναι συμπληρωματική σε σχέση με τις εθνικές πολιτικές·

— θα εφαρμόζεται χωρίς διακρίσεις σε όλους τους παραγωγούς που υποβάλλουν σχετική αίτηση στον Οργανισμό·

— θα εφαρμόζεται μόνο στα υφιστάμενα ορυχεία (ικανότητα παραγωγής 1ης Ιανουαρίου 1990)·

— θα αποσκοπεί στη διατήρηση της δραστηριότητας των ορυχείων αυτών κατά τις περιόδους ύφεσης της αγοράς·

— το διαθέσιμο του κοινοτικού ουρανίου θα κατανέμεται βάσει του αντικειμενικότερου δυνατού κριτηρίου·

— οι παραγωγοί υπέρ των οποίων θα ισχύει το σύστημα θα πρέπει να δικαιολογούν τιμή κόστους χαμηλότερη της μέσης ετήσιας τιμής που καταβάλλουν οι κοινοτικοί καταναλωτές στο πλαίσιο των πολυετών συμβάσεων ('μέση πολυετής τιμή' του Οργανισμού) για το τρέχον έτος.

β) Οι λεπτομέρειες κατανομής και καθορισμού των τιμών που καταβάλλονται στους παραγωγούς θα είναι οι ακόλουθες:

— το ουράνιο θα κατανέμεται αναλόγως της εγκατεστημένης ισχύος των πυρηνικών εργοστασίων που εξυπηρετούν βιομηχανικούς ή εμπορικούς σκοπούς·

— η τιμή που θα καταβάλλεται στον παραγωγό (τιμή καθαρή στο εργοστάσιο κοινοτικής μετατροπής κατ' επιλογή) θα είναι η τιμή κόστους του παραγωγού αυξημένη κατά 10 %, τιμαριθμικώς αναπροσαρμοζόμενη (η τιμή κόστους θα πιστοποιείται από εταιρία ελεγκτών λογιστών και θα αναπροσαρμόζεται κάθε τρία έτη)·

— όταν η τιμή αγοράς θα υπερβαίνει κατά 10 % την τιμή κόστους του παραγωγού, το σύστημα δεν θα εφαρμόζεται."

9. Η ENU δέχθηκε να θέσει ο Οργανισμός σε εφαρμογή το "ειδικό πρόγραμμα" που της ανακοίνωσε κατά τη σύσκεψη της 12ης Δεκεμβρίου 1989 προς αντιμετώπιση του προβλήματος της διαθέσεως του ουρανίου που παράγει. Εντούτοις, τόσο κατά τη σύσκεψη όσο και στα έγγραφά της της 31ης Ιανουαρίου και της 9ης Απριλίου 1990 γνωστοποίησε στον Οργανισμό τις αμφιβολίες της ως προς την αποτελεσματικότητα του σχεδίου αυτού, όπως παρουσιάστηκε στην προηγούμενη σκέψη, καθόσον δεν επέβαλλε στους κοινοτικούς καταναλωτές, δυνάμει των διατάξεων του κεφαλαίου VI της Συνθήκης, τους τρόπους δράσεως που προέβλεπε.»

14. Στις 2 Μαΐου 1990, ο Οργανισμός πληροφόρησε την ENU ότι οι καταναλωτές δεν ήταν διατεθειμένοι να υιοθετήσουν τη λύση του προσχεδίου που είχε προτείνει. Μετά από «διάφορες συνομιλίες και ανταλλαγή ογκώδους αλληλογραφίας με τον Οργανισμό και την Επιτροπή», η ENU απέστειλε έγγραφο στην Επιτροπή στις 21 Δεκεμβρίου 1990 [8], «κατά το άρθρο 53, δεύτερο εδάφιο, και κατά το άρθρο 148 της Συνθήκης ΕΚΑΕ», ζητώντας τα εξής:

«α) (...) να διατάξει, δυνάμει του άρθρου 53 της Συνθήκης, τον Οργανισμό (...) να αποκαταστήσει την ομαλή λειτουργία των προβλεπομένων στο κεφάλαιο VI της Συνθήκης μηχανισμών, επιβάλλοντας την τήρηση των διατάξεων των σχετικών με την κοινή πολιτική εφοδιασμού (...)·

β) (...) να ερευνήσει πάραυτα και να ενεργήσει κατόπιν σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας αυτής, προκειμένου να εξακριβώσει πώς είναι δυνατόν, χωρίς [η Επιτροπή] να έχει προβεί σε οποιοδήποτε έλεγχο κατά το άρθρο 66 της Συνθήκης, οι κοινοτικοί καταναλωτές να προμηθεύονται ελεύθερα ουράνιο σε ξένες αγορές, μολονότι παραμένει διαθέσιμο το σύνολο της

8 — Το παρατεθέν κείμενο είναι το δημοσιευθέν στο τμήμα Ι(3) της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (ΕΕ 1993, L 197, σ. 54)· μόνο το κείμενο στην πορτογαλική γλώσσα είναι αυθεντικό.

παραγωγής της ENU και μάλιστα σε εύλογη τιμή (...) και να προειδοποιήσει τις παραβάτιδες επιχειρήσεις, απευθείας ή μέσω του Οργανισμού, ότι θα λάβει μέτρα εναντίον τους σε περίπτωση πραγματοποιήσεως νέων εισαγωγών, όσο παραμένει προς πώληση η παραγωγή της ENU·

γ) (...) να συζητήσει (...) με την ENU το ύψος της εύλογης αποζημίωσης που πρέπει να καταβληθεί στην ENU προς αποκατάσταση της ζημίας που της προκάλεσε η παράνομη παράλειψη της Επιτροπής και του Οργανισμού Εφοδιασμού, στο πλαίσιο ασκήσεως των κοινοτικών τους αρμοδιοτήτων·

δ) (...) να επιβάλει την τήρηση της αποφάσεώς της — την οποία δεν τήρησε ο Οργανισμός Εφοδιασμού — και (να διατάξει) τον Οργανισμό να εφαρμόσει "ειδικό πρόγραμμα" για την άμεση λύση του προβλήματος διαθέσεως του ουρανίου της ENU και (να επικουρήσει τον Οργανισμό) κατά την εφαρμογή αυτού του προγράμματος·

ε) (...) κατά συνέπεια (...) να διατάξει τον Οργανισμό να προβεί στην εκτέλεση της αποφάσεως που του απηύθυνε, εφαρμόζοντας μια ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα της ENU — με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης κατά τρόπο που να καθιστά δυνατή την αντιμετώπιση μελλοντικών δυσχερειών».

15. Ελλείψει οιασδήποτε απαντήσεως από την Επιτροπή, η ENU άσκησε κατά της Επιτροπής, στις 3 Απριλίου 1991, προσφυγή κατά παραλείψεως, δυνάμει του άρθρου 148 της Συνθήκης, επειδή η Επιτροπή παρέλειψε να εκδώσει και να της απευθύνει την απόφαση την οποία είχε ζητήσει σύμφωνα με το άρθρο 53 της Συνθήκης [9]. Στη σκέψη 29 της αποφάσεως της 16ης Φεβρουαρίου 1993 το Δικαστήριο τόνισε εκ προοιμίου ότι «επιβάλλεται να εξεταστεί εάν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, με το έγγραφό της αυτό, έφερε ενώπιον της Επιτροπής μια σιωπηρή πράξη του Οργανισμού». Η απόφαση διαλαμβάνει στη συνέχεια τα εξής:

«30. Διαπιστώνεται σχετικώς ότι, πρώτον, η προσφεύγουσα ζήτησε από τον Οργανισμό να ασκήσει το δικαίωμα προαιρέσεως που έχει, δυνάμει του άρθρου 57 της Συνθήκης, επί του ουρανίου που παράγει και ότι, μολονότι είχε αναγγείλει την πρόθεσή του για εξεύρεση ευνοϊκής λύσεως στο πρόβλημα της προσφεύγουσας, η συμπεριφορά του Οργανισμού επί σειράν ετών ισοδυναμεί με σιωπηρή απόρριψη αυτής της αιτήσεως.

31. Δεύτερον, διαπιστώνεται ότι προς απάντηση στην ίδια αίτηση, η οποία είχε επίσης υποβληθεί στην Επιτροπή, το εν λόγω όργανο γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα, με έγγραφο της 8ης Δεκεμβρίου 1989, ότι συμμεριζόταν την άποψη ότι έπρεπε να περιληφθούν στην πολιτική εφοδιασμού που ακολουθούσε ο Οργανισμός "ειδικά μέτρα" προς αντιμετώπιση περιπτώσεων όπως αυτή της ENU και ότι ζήτησε από τον Οργανισμό να προχωρήσει στο στάδιο της

9 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 1993, υπόθεση C-107/91, ENU κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-599).

συγκεκριμένης υλοποιήσεως των σχεδίων δράσεως που είχε υποβάλει σχετικώς ο Οργανισμός.

32. Με βάση αυτά τα περιστατικά πρέπει να χαρακτηριστεί, από πλευράς άρθρου 53, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, το έγγραφο που απηύθυνε η προσφεύγουσα στην Επιτροπή στις 21 Δεκεμβρίου 1990.

33. Δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στη διάταξη αυτή οι ετερόκλητες αιτήσεις που αφορούν την πολιτική που θα έπρεπε να ακολουθήσει ο Οργανισμός, καθώς και η αίτηση που αφορά τη συζήτηση του ποσού της αποζημιώσεως που θα έπρεπε να καταβληθεί στην προσφεύγουσα.

34. Αντιθέτως, καθόσον ζητήθηκε επισήμως από την Επιτροπή, "κατά το άρθρο 53, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης", ιδίως να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει "ειδικά μέτρα" για την άμεση επίλυση του προβλήματος διαθέσεως του ουρανίου της ENU, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι με το σχετικό έγγραφο ήρθε ενώπιον της Επιτροπής η σιωπηρή αρνητική πράξη του Οργανισμού να ασκήσει το δικαίωμα προαιρέσεως που έχει επί της παραγωγής ουρανίου της προσφεύγουσας.»

16. Στο διατακτικό της αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η Επιτροπή παρέλειψε, κατά παράβαση του άρθρου 53, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΕ, να λάβει απόφαση επί της αιτήσεως που της υπέβαλε η προσφεύγουσα δυνάμει αυτής της διατάξεως».

17. Προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/428/Ευρατόμ, της 19ης Ιουλίου 1993, για την εφαρμογή του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 της Συνθήκης ΕΚΑΕ (στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση) [10]. Στο τμήμα που φέρει τον τίτλο «Νομική εκτίμηση», η απόφαση απορρίπτει καθένα από τα πέντε σημεία του από 21 Δεκεμβρίου 1990 εγγράφου της ENU. Η ουσία των απαντήσεων της Επιτροπή μπορεί να συνοψισθεί ως εξής:

α) «(...) [ο κανονισμός του Οργανισμού προβλέπει] μηχανισμό για την αντιπαράθεση προσφοράς και ζητήσεως. Ο κανονισμός αυτός λαμβάνει υπόψη τις κρατούσες συνθήκες εφοδιασμού και προβλέπει να ασκεί ο Οργανισμός το δικαίωμά του συνάψεως συμβάσεων και το δικαίωμά του προαιρέσεως με την υπογραφή συμβάσεων που αποτελούν αντικείμενο απευθείας διαπραγματεύσεως μεταξύ των καταναλωτών και των παραγωγών (...). [Η] εύρυθμη λειτουργία των καθιερούμενων στο κεφάλαιο VI της Συνθήκης ΕΚΑΕ μηχανισμών διασφαλίζεται από τον προρρηθέντα κανονισμό του Οργανισμού Εφοδιασμού της Ευρατόμ».

10 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8.

β) «με το άρθρο 5α του κανονισμού του Οργανισμού Εφοδιασμού της Ευρατόμ της 5ης Μαΐου 1960 εξουσιοδοτούνται οι κοινοτικοί καταναλωτές να διαπραγματεύονται με τους παραγωγούς της εκλογής τους, τόσο εκείνους του κοινοτικού όσο και του εξωκοινοτικού χώρου, χωρίς η Συνθήκη ΕΚΑΕ ή ο προρρηθείς κανονισμός να επιβάλλουν "κοινοτική προτίμηση" (...). Το άρθρο 66 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στην παρούσα περίπτωση (...). Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να ληφθούν μέτρα κατά των καταναλωτών της Κοινότητας που εφοδιάζονται με υλικό από τον εκτός της Κοινότητας χώρο (...)».

γ) «Το αίτημα αποζημιώσεως αποτελεί αντικείμενο αγωγής αποζημιώσεως (...) που εκκρεμεί» [ενώπιον του Πρωτοδικείου].

δ) και ε) «(...) το "ειδικό πρόγραμμα" το οποίο, σύμφωνα με την επιστολή της 8ης Δεκεμβρίου 1989 του μέλους της Επιτροπής που ήταν υπεύθυνο για τον Οργανισμό Εφοδιασμού, θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην κοινή πολιτική προμήθειας πυρηνικών καυσίμων, πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚΑΕ και των ισχυόντων κανονισμών. Όπως ελέχθη και ανωτέρω, οι ισχύοντες κανόνες επιτρέπουν στους κοινοτικούς καταναλωτές να διαπραγματεύονται με τους παραγωγούς της εκλογής τους. Ούτε η Συνθήκη ΕΚΑΕ ούτε το παράγωγο δίκαιο προβλέπουν "κοινοτική προτίμηση", και ως εκ τούτου ο Οργανισμός δεν οφείλει να επιβάλει στους καταναλωτές της Κοινότητας να προμηθεύονται υλικά από τους κοινοτικούς παραγωγούς πριν να συνάψουν συμβάσεις με τους προμηθευτές του εξωτερικού.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το "ειδικό πρόγραμμα" συνίσταται μόνο σε σοβαρές και συνεχείς προσπάθειες που θα καταβάλει ο Οργανισμός Εφοδιασμού προκειμένου να παρακινήσει τους καταναλωτές της Κοινότητας να προμηθευτούν υλικό από την ENU. Αναμφισβήτητα ο Οργανισμός κατέβαλε τέτοιες προσπάθειες από το 1987 και μετά.»

18. Στο άρθρο 1 των διατάξεων της αποφάσεως ορίζεται ότι «Απορρίπτονται οι αιτήσεις που διατυπώθηκαν από την Empresa Nacional de Urânio στην από 21 Δεκεμβρίου 1990 επιστολή της», ενώ στο άρθρο 2 μνημονεύεται ο αποδέκτης της αποφάσεως.

19. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Σεπτεμβρίου 1993, η ENU ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως της 93/428/Ευρατόμ της Επιτροπής (υπόθεση Τ-523/93). Το Πρωτοδικείο διέταξε τη συνεκδίκαση της υποθέσεως αυτής με την αγωγή αποζημιώσεως που είχε ασκήσει η ENU κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 188 της Συνθήκης (υπόθεση Τ-458/93).

20. Το Πρωτοδικείο εξέδωσε απόφαση επί των δύο υποθέσεων στις 15 Σεπτεμβρίου 1995 [11]. Καθόσον έχει σημασία για την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, οι σκέψεις του ως προς την ακύρωση της αποφάσεως από την άποψη «της νομιμότητας της αρνήσεως της Επιτροπής να ικανοποιήσει το αίτημα της ENU (...) σχετικά με τη δια-

11 - Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 7 ανωτέρω.

σφάλιση της διαθέσεως του ουρανίου που παράγει» [12] έχουν ως εξής:

«61. Η Συνθήκη δεν περιέχει καμία διάταξη που να εξασφαλίζει ρητώς ή σιωπηρώς την προτιμησιακή διάθεση της παραγωγής που προέρχεται από την Κοινότητα. Αντιθέτως, στο πλαίσιο του συστήματος συγκεντρώσεως στον Οργανισμό της προσφοράς των κοινοτικών παραγωγών και των αιτήσεων των καταναλωτών της Κοινότητας, σκοπός του οποίου είναι να του παράσχει τη δυνατότητα εξασφαλίσεως τακτικού και δίκαιου εφοδιασμού όλων των καταναλωτών, δεν γίνεται καμία διάκριση αναλόγως της καταγωγής των προϊόντων. Πράγματι, το άρθρο 65, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ορίζει ότι το άρθρο 60, που αφορά τη διαδικασία αντιπαραθέσεως προσφοράς και ζητήσεως, "εφαρμόζεται επί των αιτήσεων των καταναλωτών και επί των συμβάσεων μεταξύ των καταναλωτών και του Οργανισμού, που αφορούν την προμήθεια μεταλλευμάτων, αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών προερχομένων από το εξωτερικό της Κοινότητας".

62. Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 60, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης στους καταναλωτές της Κοινότητας, να γνωστοποιούν στον Οργανισμό τις ανάγκες τους σε προμήθειες, προσδιορίζοντας ειδικότερα, μεταξύ των στοιχείων των υπό κατάρτιση συμβάσεων προμηθείας, τους τόπους προελεύσεως, ισχύει επομένως και ως προς τα προϊόντα τα μη προερχόμενα από την Κοινότητα, τα οποία ως εκ τούτου πρέπει να υπόκεινται, γενικώς, στις ίδιες μεθόδους αντιπαραθέσεως προσφοράς και ζητήσεως με τα κοινοτικά προϊόντα. Ειδικότερα, ο Οργανισμός δύναται, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 65, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, να προσδιορίζει τη γεωγραφική καταγωγή των προμηθειών, μόνον εφόσον εξασφαλίζει στον καταναλωτή όρους τουλάχιστον εξίσου ευνοϊκούς προς αυτούς που διατυπώνονται στην παραγγελία. Επιπλέον, υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, να ικανοποιεί όλες τις παραγγελίες, εκτός αν υφίστανται νομικά ή πραγματικά εμπόδια που αντιτίθενται στην εκτέλεσή τους, μη δικαιούμενος, αν δεν υφίστανται τέτοια εμπόδια, να εμποδίζει την εισαγωγή μεταλλευμάτων σε πλέον ανταγωνιστική τιμή, προκειμένου να εξασφαλίσει τη διάθεση της κοινοτικής παραγωγής σε υψηλότερη τιμή έστω και αν δεν είναι καταχρηστική υπό την έννοια του άρθρου 66. Στο πλαίσιο ακριβώς αυτό πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚΑΕ, το οποίο προβλέπει ρητώς την περίπτωση της μη ασκήσεως εκ μέρους του Οργανισμού του δικαιώματός του προαιρέσεως επί του συνόλου ή μέρους της κοινοτικής παραγωγής, επιβεβαιώνοντας έτσι ότι ο Οργανισμός δεν υποχρεούται να εξασφαλίζει την διάθεση των μεταλλευμάτων και πυρηνικών καυσίμων των προερχομένων από την Κοινότητα, οι προσφορές των οποίων του κοινοποιούνται κατ' εφαρμογήν του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 60.

63. Συναφώς, η άποψη που υποστηρίζει η ENU, ότι η Συνθήκη εγγυάται τη διάθεση των κοινοτικών προϊόντων που προσφέρονται σε «εύλογη» τιμή, εφόσον επιτρέπει μόνο στους καταναλωτές να εφοδιάζονται από το εξωτερικό της Κοινότητας, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 66 της Συνθήκης, ήτοι εφόσον η κοινοτική παραγωγή είναι ανεπαρκής ή οι τιμές που εφαρμόζουν οι κοινοτικοί παραγωγοί είναι «καταχρηστικές», δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, το άρθρο 66 της Συνθήκης οριοθετεί τις περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι δυνατόν ακριβώς να υπάρξει παρέκκλιση από τη συνήθη διαδικασία του άρθρου 60 της Συνθήκης, η οποία προβλέπει αντιπαράθεση των προσφορών και των ζητήσεων και σκοπός της οποίας είναι να παράσχει τη δυνατότητα στον Οργανι-

12 — Σκέψη 54 της αποφάσεως.

σμό να ασκήσει τα αποκλειστικά του δικαιώματα προς διασφάλιση του εφοδιασμού. Το άρθρο 66 αποκλείει κάθε παρέμβαση του Οργανισμού. Προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, αν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι ο Οργανισμός δεν είναι σε θέση να εφοδιάσει τους καταναλωτές εντός ευλόγου προθεσμίας ή ότι δύναται να το πράξει μόνο με καταχρηστικές τιμές, οι καταναλωτές έχουν το δικαίωμα να συνάπτουν απευθείας συμβάσεις περί προμηθειών εξωκοινοτικής προελεύσεως, για χρονικό διάστημα ενός έτους, δυνάμενο να ανανεωθεί. Επομένως, κατά την οικονομία του κεφαλαίου VI, το κριτήριο των "καταχρηστικών" τιμών, που ειδικώς προβλέπει το άρθρο 66, οριοθετώντας το πεδίο εφαρμογής μιας εξαιρετικής διαδικασίας, δεν μπορεί να ερμηνευθεί, στο πλαίσιο της Συνθήκης, υπό την έννοια ότι αποσκοπεί επίσης στη διασφάλιση της προτιμήσεως των κοινοτικών προϊόντων και μάλιστα στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 60. Επιπλέον, η άποψη της προσφεύγουσας, κατά την οποία οι εισαγωγές μεταλλευμάτων ή άλλων πυρηνικών καυσίμων υπόκεινται στη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 66, το οποίο αποκλείει κάθε αρμοδιότητα του Οργανισμού, δεν συμβιβάζεται προς τις διατάξεις του άρθρου 52, παράγραφος 2, στοιχείο β', σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 60, 61, 64 και 65, που εξετάσθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, οι οποίες καθιερώνουν, καταρχήν, το αποκλειστικό δικαίωμα του Οργανισμού να συνάπτει τις συμβάσεις αυτές και οριοθετούν τις εξουσίες του Οργανισμού κατά την άσκηση της αποκλειστικής αυτής αρμοδιότητας.

64. Επιπλέον, ακριβώς η αντιπαράθεση προσφοράς και ζητήσεως, την οποία προβλέπει το άρθρο 60 για την προμήθεια μεταλλευμάτων και άλλων πυρηνικών καυσίμων αδιακρίτως, ανεξαρτήτως της προε-λεύσεώς τους (βλ., ανωτέρω, σκέψεις 61 και 62), καταλήγει γενικώς στον καθορισμό των τιμών, σύμφωνα με τον νόμο της προσφοράς και της ζητήσεως, χωρίς οποιαδήποτε παρέμβαση του Οργανισμού, όσον αφορά το επίπεδο των τιμών (...). Συναφώς, ο Οργανισμός διαθέτει αποκλειστικά, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 69, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΕ, τη δυνατότητα να προτείνει στους καταναλωτές, και όχι να τους επιβάλλει, εξίσωση των τιμών. Στο πλαίσιο αυτό, ο Οργανισμός δεν θα μπορούσε επομένως να εμποδίσει εισαγωγές μεταλλευμάτων ή άλλων πυρηνικών καυσίμων, σε τιμές χαμηλότερες των τιμών που ζήτησαν οι κοινοτικοί παραγωγοί, παρά μόνον εάν οι εισαγωγές αυτές εγκυμονούν κίνδυνο για την πραγμάτωση των σκοπών της Συνθήκης, λόγω ιδίως της επιδράσεώς τους στις πηγές εφοδιασμού. Πράγματι, ένας τέτοιος κίνδυνος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως νομικό εμπόδιο που αντιτίθεται στην εκτέλεση μιας παραγγελίας, υπό την έννοια του προπαρατεθέντος άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Θα απήλλασσε τον Οργανισμό από την υποχρέωσή του να ικανοποιεί όλες τις παραγγελίες ή να συνάπτει όλες τις συμβάσεις που του υποβάλλονται, στην πράξη, στο πλαίσιο της απλοποιημένης διαδικασίας που καθιερώνει το άρθρο 5α του Κανονισμού, ανεξαρτήτως της προελεύσεως των προϊόντων, εφόσον προσφέρονται σε πλέον ευνοϊκή τιμή. Οι μηχανισμοί καθορισμού των τιμών που καθιερώνει η Συνθήκη στο πλαίσιο του καθεστώτος εφοδιασμού επιβεβαιώνουν, επομένως, ότι η Συνθήκη δεν επιτρέπει την προτιμησιακή μεταχείριση των μεταλλευμάτων και των άλλων πυρηνικών καυσίμων κοινοτικής προελεύσεως, όταν προσφέρονται σε τιμές ανώτερες των τιμών της παγκόσμιας αγοράς, ελλείψει ειδικών περιστάσεων ικανών να εμποδίσουν την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, στην οποία αποβλέπει το κεφάλαιο VI, εκτός αν παρέμβει το Συμβούλιο, δυνάμει του άρθρου 69 της Συνθήκης.

65. Επιπλέον, η υποστηριζόμενη από την προσφεύγουσα ερμηνεία των προαναφερ-

θεισών διατάξεων της Συνθήκης, η οποία συνεπάγεται την αναγνώριση προτεραιότητας στη διάθεση, κατά συστηματικό τρόπο, του συνόλου της κοινοτικής παραγωγής σε τιμές που εκφράζουν "ορθή σχέση προς την τιμή κόστους", πριν επιτραπούν εισαγωγές πυρηνικών καυσίμων σε πλέον ενδιαφέρουσες για τους καταναλωτές τιμές, θα αποτελούσε κύρωση για τις βιομηχανίες της Κοινότητας που χρησιμοποιούν πυρηνικά προϊόντα και θα συνιστούσε τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους, σε αντίθεση προς την αποστολή που έχει ανατεθεί στην Κοινότητα με το άρθρο 1 της Συνθήκης. Για όλους αυτούς τους λόγους, η αναγνώριση συστηματικής κοινοτικής προτιμήσεως υπέρ των παραγωγών πυρηνικών μεταλλευμάτων θα αντέβαινε προς τους σκοπούς της Συνθήκης.

66. Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι, στο σύστημα της Συνθήκης, οι προσφορές των κοινοτικών παραγωγών ανταγωνίζονται, γενικώς, τις προσφορές εξωκοινοτικής προελεύσεως. Επομένως, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, ο Οργανισμός δεν μπορεί, ελλείψει ειδικών περιστάσεων ικανών να διακυβεύσουν τους σκοπούς της Συνθήκης, να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως, όταν η τιμή που ζητεί ο κοινοτικός παραγωγός είναι υπερβολικά υψηλή για να του εξασφαλίσει δυνατότητες διαθέσεως στην αγορά. Άλλωστε, "πλην εξαιρέσεων προβλεπομένων από τη Συνθήκη", το καθεστώς καθορισμού των τιμών που καθιερώνει το κεφάλαιο VI της Συνθήκης δεν παρέχει τη δυνατότητα, καταρχήν, να επιβληθεί στους καταναλωτές η υποχρέωση να αγοράζουν μεταλλεύματα κοινοτικής προελεύσεως σε τιμή υψηλότερη από την τιμή της αγοράς, η οποία προκύπτει από την αντιπαράθεση προσφοράς και ζητήσεως. Συγκεκριμένα, συνάγεται ότι ο Οργανισμός δεν θα μπορούσε, ενδεχομένως, ελλείψει νομικών εμποδίων που αντιτίθενται στην εκτέλεση μιας παραγγελίας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, να επικαλεστεί την κοινοτική προτίμηση υπέρ των παραγωγών της Κοινότητας και, προς τον σκοπό αυτό, να εμποδίσει μια εισαγωγή, παρά μόνον εάν η τιμή που ζητούν οι παραγωγοί αυτοί είναι ισοδύναμη ή κατώτερη της τιμής που προσδιορίζεται είτε στην παραγγελία που κοινοποιήθηκε στον Οργανισμό από τον καταναλωτή κατά τη διαδικασία του άρθρου 60 της Συνθήκης στα πρώτα πέντε εδάφιά του, είτε, στην πράξη, στη σύμβαση που υποβλήθηκε προηγουμένως στον Οργανισμό προς υπογραφή, προκειμένου να συναφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5α του Κανονισμού, ή αν οι προσφορές τους συνεπάγονται για τον καταναλωτή πλεονεκτήματα, τα οποία μπορούν να αντισταθμίσουν ενδεχόμενη διαφορά τιμής.

67. Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία ο Οργανισμός μπορεί να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως επί των μεταλλευμάτων που παράγονται εντός της Κοινότητας — όταν προσφέρονται υπό συνθήκες τιμής εξίσου ευνοϊκές, για τους καταναλωτές όσο και εκείνες που προσφέρουν οι ανταγωνιστές τους, ιδίως για μεταλλεύματα εξωκοινοτικής προελεύσεως — δεν υποχρεούται ωστόσο να ευνοήσει τη διάθεση της κοινοτικής παραγωγής, καθόσον το καθεστώς εφοδιασμού που καθιερώνει η Συνθήκη δεν κατοχυρώνει την αρχή της κοινοτικής προτιμήσεως υπέρ των παραγωγών όπως ήδη αποδείχθηκε (βλ. ανωτέρω σκέψεις 61 και 62). Ο Οργανισμός δεν μπορεί, ειδικότερα, να ασκήσει τα αποκλειστικά του δικαιώματα κατά τρόπο που να προωθεί το φυσικό ουράνιο που προσφέρει ένας κοινοτικός παραγωγός, εξασφαλίζοντας έτσι τη διατήρηση της δραστηριότητας της εκμεταλλεύσεώς του εντός της Κοινότητας, παρά μόνο σε συνάρτηση με την επιδίωξη των στόχων που ορίζει η

Συνθήκη. Προκειμένου περί αποφάσεων στον τομέα της οικονομικής και εμπορικής πολιτικής, καθώς και της πυρηνικής πολιτικής, ο Οργανισμός διαθέτει ευρέα περιθώρια εκτιμήσεως στο πλαίσιο της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων του. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να περιοριστεί στον έλεγχο της πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως ή της καταχρήσεως εξουσίας (βλ. μεταξύ άλλων την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψεις 51 και 89 έως 91).

68. Ομοίως, οι διατάξεις του κεφαλαίου VI, οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από τον εμπορικό μηχανισμό της αντιπαραθέσεως προσφοράς και ζητήσεως που καθιερώνει η Συνθήκη (βλ. ανωτέρω σκέψεις 62 έως 64), παρέχουν απλώς μια ευχέρεια στον Οργανισμό και στην Επιτροπή ή στο Συμβούλιο. Για τον λόγο αυτό, προκειμένου να διασφαλίσει μεταξύ άλλων τη γεωγραφική διαφοροποίηση των εξωτερικών πηγών εφοδιασμού, ο Οργανισμός διαθέτει τη διακριτική εξουσία να αντιτίθεται — χρησιμοποιώντας το αποκλειστικό του δικαίωμα να συνάπτει τις συμβάσεις προμηθείας μεταλλευμάτων και άλλων πυρηνικών καυσίμων κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό κατά την αρχή της ίσης προσβάσεως στις πηγές, σύμφωνα με την αποστολή που του αναθέτει η Συνθήκη — σε ορισμένες εισαγωγές ουρανίου που συνιστούν κώλυμα στην επίτευξη αυτής της διαφοροποιήσεως. Το ίδιο ισχύει για την εξουσία της Επιτροπής, στο πλαίσιο της εφαρμογής του προπαρατεθέντος άρθρου 72, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, το οποίο εξουσιοδοτεί το όργανο αυτό να αποφασίζει τη δημιουργία αποθεμάτων ασφαλείας, οι μέθοδοι χρηματοδοτήσεως των οποίων πρέπει να εγκρίνονται από το Συμβούλιο. Τέλος, το Συμβούλιο διαθέτει την ευχέρεια να καθορίζει τιμές, δυνάμει του άρθρου 69 της Συνθήκης, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 67, το οποίο καθιερώνει εμπορικό μηχανισμό καθορισμού των τιμών στηριζόμενο στην αντιπαράθεση προσφοράς και ζητήσεως υπό τις συνθήκες που προβλέπει το άρθρο 60.

69. Λαμβανομένου υπόψη του προεκτεθέντος νομικού πλαισίου, πρέπει να επισημανθεί ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η προσφεύγουσα δεν αναφέρει καμία ειδική περίσταση ικανή, αφενός, να αποτελέσει νομικό εμπόδιο για τον εφοδιασμό των κοινοτικών καταναλωτών με μεταλλεύματα εξωκοινοτικής προελεύσεως και, αφετέρου, να υποχρεώσει τον Οργανισμό να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως επί της παραγωγής της, ενόψει των σκοπών που επιδιώκει η Συνθήκη. Υπό το πρίσμα αυτό, ο Οργανισμός και η Επιτροπή δεν υπερέβησαν τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν, θεωρώντας ότι οι κίνδυνοι που, κατά την ΕΝΟ, απειλούν τη συνέχιση της εκμεταλλεύσεως των ορυχείων της φυσικού ουρανίου, η παραγωγή των οποίων αντιπροσωπεύει περίπου το 1,5 % της κοινοτικής καταναλώσεως, δεν θίγουν την εξασφάλιση τακτικού και δίκαιου εφοδιασμού των καταναλωτών της Κοινότητας.

(...)

71. Υπό τις συνθήκες αυτές, χωρίς να χρειάζεται να κριθεί η νομιμότητα της απλουστευμένης διαδικασίας αντιπαραθέσεως προσφοράς και ζητήσεως που καθιερώνει το άρθρο 5α του Κανονισμού, το

Πρωτοδικείο δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει ότι η άρνηση της Επιτροπής να ικανοποιήσει το αίτημα της προσφεύγουσας να ασκήσει ο Οργανισμός το δικαίωμά του προαιρέσεως και το αποκλειστικό του δικαίωμα να συνάπτει τις συμβάσεις προμηθείας μεταλλευμάτων κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίσει τη διάθεση του ουρανίου που παράγει η προσφεύγουσα δεν είναι πλημμελής από πλευράς του συστήματος εφοδιασμού που καθιερώνει η Συνθήκη.»

21. Το Πρωτοδικείο απέρριψε επίσης το αίτημα της ENU περί ακυρώσεως της αποφάσεως, καθόσον αυτή απορρίπτει το αίτημα περί εφαρμογής του «ειδικού προγράμματος». Οι βασικές σκέψεις του Πρωτοδικείου συναφώς έχουν ως εξής:

«82. Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας όσον αφορά τον υποτιθέμενο δεσμευτικό χαρακτήρα του "ειδικού προγράμματος" δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πρέπει καταρχάς να επισημανθεί ότι το προπαρατεθέν έγγραφο του Cardoso e Cunha της 8ης Δεκεμβρίου 1989 δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ερμηνευθεί ως παραπέμπον σε οδηγία απευθυνομένη στον Οργανισμό. Από τυπικής απόψεως περιορίζεται να εκθέσει τις σκέψεις που μελετά το αρμόδιο μέλος της Επιτροπής στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, όσον αφορά τη δράση του Οργανισμού. Πρόκειται επομένως για ανακοίνωση πολιτικού χαρακτήρα, που αποσκοπεί στην έναρξη διαπραγματεύσεων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να καταλήξουν σε δεσμεύσεις των επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, το έγγραφο αυτό δεν αναφέρεται σε οδηγία θεσπισθείσα προηγουμένως από την Επιτροπή ως συλλογικό όργανο βάσει του άρθρου 53, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης. Επιπλέον, βάσει του ουσιαστικού περιεχομένου της, η απευθυνόμενη στον Οργανισμό πρόσκληση δεν μπορεί να προσδώσει δεσμευτικό χαρακτήρα στο "ειδικό πρόγραμμα". Αναφέροντας απλώς ότι ο συντάκτης του "κάλεσε τον Οργανισμό να προχωρήσει στο στάδιο της συγκεκριμένης υλοποιήσεως των προτάσεων δράσεως που είχε διατυπώσει σχετικώς", δεν παρέχει καμία ένδειξη ως προς τον δεσμευτικό ή μη χαρακτήρα των προτεινομένων λύσεων. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από το ίδιο το περιεχόμενο του "ειδικού προγράμματος", το οποίο έχει τη μορφή ενός συνόλου μη δεσμευτικών προτάσεων, όπως πιστοποιεί ιδίως η χρήση του δυνητικού μορίου "θα" (βλ. ανωτέρω σκέψη 8). Επομένως, με την επέμβασή του το αρμόδιο μέλος της Επιτροπής δεν είχε την πρόθεση να προσδώσει υποχρεωτική ισχύ στις λύσεις που πρότεινε με το "ειδικό πρόγραμμα".»

22. Υπό το φως των σκέψεων αυτών το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημα αποζημιώσεως διαπιστώνοντας τα εξής:

«(...) στην υπό κρίση περίπτωση, δεδομένου ότι η συμπεριφορά που προσάπτεται στον Οργανισμό και η άρνηση της Επιτροπής να ικανοποιήσει τα αιτήματα που της υπέβαλε η προσφεύγουσα δεν είναι πλημμελείς, όπως έχει ήδη κριθεί ανωτέρω, το αίτημα αποζημιώσεως πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθεί ως αβάσιμο, χωρίς να χρειάζεται να ληφθεί απόφαση επί του παραδεκτού.» [13]

13 — Σκέψη 91 της αποφάσεως.

III — Η γνώμη μου επί της υποθέσεως

α) *Η αίτηση αναιρέσεως κατά της απορρίψεως της προσφυγής ακυρώσεως*

i) Η άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να «αποκαταστήσει τον μηχανισμό του κεφαλαίου VI της Συνθήκης»

23. Με την αίτηση αναιρέσεως η ENU ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν διέκρινε μεταξύ των διαφορετικών αντικειμένων των δύο ενδίκων βοηθημάτων που άσκησε κατά της Επιτροπής· τούτο είχε ως συνέπεια, κατά την ENU, ότι το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως για λόγους οι οποίοι αφορούν μόνον την αγωγή αποζημιώσεως. Η ENU ισχυρίζεται ότι το αντικείμενο της προσφυγής είναι η ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής περί απορρίψεως του αιτήματός της να διατάξει η Επιτροπή τον Οργανισμό «να αποκαταστήσει την εύρυθμη λειτουργία των μηχανισμών (...) του κεφαλαίου VI» της Συνθήκης, και να «εφαρμόσει ένα "ειδικό πρόγραμμα" για να λυθεί άμεσα το πρόβλημα της διαθέσεως των αποθεμάτων ουρανίου της ENU». Η αναιρεσείουσα είναι της γνώμης ότι ως επιχειρηματίας στην κοινή αγορά πυρηνικών υλικών είχε το δικαίωμα να ζητήσει από τον Οργανισμό και την Επιτροπή να διασφαλίσουν την τήρηση των κανόνων της Συνθήκης. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν χρειαζόταν, κατά την αναιρεσείουσα, να εξετάσει ούτε αν η Συνθήκη εγγυάται τη διάθεση της παραγωγής ουρανίου της ENU ούτε αν υποχρεώνει τον Οργανισμό και/ή την Επιτροπή να εξασφαλίσουν τη διάθεση της παραγωγής αυτής.

24. Στη συνέχεια η ENU εντοπίζει τα ζητήματα τα οποία θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο θα έπρεπε να έχει εξετάσει και επεξηγεί σε τι έγκειται η παράλειψη των κοινοτικών παραγωγών (εξαιρουμένης της ENU) και καταναλωτών, των κρατών μελών, του Οργανισμού και της Επιτροπής να εφαρμόσουν το κεφάλαιο VI της Συνθήκης. Επιπλέον, ισχυρίζεται, όπως έπραξε προηγουμένως ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι ο κανονισμός του Οργανισμού του 1960, όπως τροποποιήθηκε το 1975, συνιστά παράβαση του κεφαλαίου VI της Συνθήκης, και ότι η άρνηση της Επιτροπή να υποχρεώσει τον Οργανισμό να εφαρμόσει το «ειδικό πρόγγραμμα» συνιστά προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της καλής πίστεως της ENU καθώς και παράβαση της υποχρεώσεως που υπέχουν τόσον η Επιτροπή όσον και ο Οργανισμός να εξασφαλίσουν ευρείες αγορές διαθέσεως για την κοινοτική παραγωγή ουρανίου.

25. Η συλλογιστική του Πρωτοδικείου, την οποία προσβάλλει η ENU, εκτίθεται στη σκέψη 20 της αποφάσεως ως εξής:

«Η προσφεύγουσα ζητεί την ακύρωση της προαναφερθείσας αποφάσεως, καθόσον απορρίπτει τα αιτήματα που είχε υποβάλει με το έγγραφο της 21ης Δεκεμβρίου 1990 (...) βάσει του άρθρου 53, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα της πωλήσεως του ουρανίου που παράγει. Για την εξέταση της παρούσας προσφυγής τα αιτήματα αυτά μπορούν να ταξινομηθούν κατά τον ακόλουθο τρόπο. Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι ο Οργανισμός ασκεί το δικαίωμα προαιρέσεως επί της παραγωγής [της ENU] και το αποκλειστικό του δικαίωμα να συνάπτει συμβάσεις

προμηθείας μεταλλευμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, η ENU κάλεσε, κατ' ουσίαν, την Επιτροπή, αφενός, να διατάξει τον Οργανισμό να αποκαταστήσει την εύρυθμη λειτουργία των οριζομένων από τη Συνθήκη στο πλαίσιο του κεφαλαίου VI μηχανισμών και, αφετέρου, να τερματίσει, δυνάμει των ιδίων αυτών διατάξεων, τον ελεύθερο εφοδιασμό των κοινοτικών καταναλωτών από χώρες εκτός της Κοινότητας, ενώ η παραγωγή της ENU είναι διαθέσιμη σε μη καταχρηστική τιμή (Α). Εξάλλου, για να λυθεί το επείγον πρόβλημα της διαθέσεως των αποθεμάτων ουρανίου, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει "το ειδικό πρόγραμμα" της πολιτικής εφοδιασμού που αφορά το πορτογαλικό ουράνιο (Β)(...).»

26. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο έλαβε ως βάση ότι όλα τα αιτήματα που περιλαμβάνονταν στο από 21 Δεκεμβρίου 1990 έγγραφο της ENU είχαν υποβληθεί δεόντως βάσει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 της Συνθήκης, και ότι η μοναδική απόφαση που τα απέρριπτε θα έπρεπε πράγματι να θεωρηθεί ως μια σειρά χωριστών αποφάσεων που συνενώνονται προκειμένου να εκδοθεί απόφαση επί της ακυρωτικής διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου. Από το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι κάθε αίτημα εξετάστηκε χωριστά σε τμήμα της αποφάσεως που φέρει τον τίτλο «Νομική Εκτίμηση», και περιελάμβανε ως πρώτη φράση την παρατήρηση ότι «η Επιτροπή οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου» σύμφωνα με το άρθρο 149 της Συνθήκης. Καίτοι το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως απέρριψε τα αιτήματα χωρίς να προβεί σε διάκριση μεταξύ τους, από αυτό, κατά τη γνώμη μου, δεν συνάγεται κατ' ανάγκη ότι η εκ μέρους της Επιτροπής απόρριψη εκάστου των αιτημάτων θα πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια ότι τα αιτήματα αυτά περιελάμβαναν πολλές διάφορες χωριστές αποφάσεις, καθεμία από τις οποίες μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικού ελέγχου στο πλαίσιο ακυρωτικής διαδικασίας. Ορισμένες πτυχές της αποφάσεως ενδέχεται να αφορούν ζητήματα που υποβλήθηκαν δεόντως στην Επιτροπή βάσει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53, και ορισμένες να μην εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή.

27. Εντούτοις, πριν από οποιαδήποτε εξέταση του προκριματικού αυτού ζητήματος όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της προσβαλλομένης αποφάσεως, χρειάζεται, κατ' εμέ, να εξετασθεί η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εγείρει στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως το ζήτημα του εν μέρει απαραδέκτου της αρχικής προσφυγής το οποίο δεν προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου· το ζήτημα ανακύπτει εν προκειμένω όσον αφορά το αίτημα της ENU να διατάξει η Επιτροπή τον Οργανισμό να «αποκαταστήσει τη λειτουργία του κεφαλαίου VI». Σύμφωνα με το άρθρο 52 του Οργανισμού ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, «ως λόγοι αναιρέσεως επιτρέπεται να προβληθούν αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσείοντος και παραβίαση του κοινοτικού δικαίου από τον Πρωτοδικείο», ενώ το άρθρο 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου ορίζει ότι «[η] αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να μεταβάλει το αντικείμενο της ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκης». Στην απόφασή του επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., το Δικαστήριο έκρινε ότι, «αν επιτρεπόταν στον διάδικο να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν έχει προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου, τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα επί των αιτήσεων

αναιρέσεως είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο απ' ό,τι η διαφορά την οποία εκδίκασε το Πρωτοδικείο. Όταν έχει ασκηθεί αναίρεση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που προβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου» [14].

28. Εξαίρεση από τη γενική αρχή που καθιερώθηκε με την απόφαση επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. θα μπορούσε κατά τη γνώμη μου να γίνει δεκτή στην περίπτωση κατά την οποία αμφισβητείται η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου· όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου είναι ο πρώτος λόγος στον οποίο μπορεί να στηριχθεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου. Ενώ η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα, βάσει του άρθρου 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να αμφισβητήσει στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως το παραδεκτό του λόγου αυτού της αρχικής προσφυγής στην υπό κρίση διαδικασία, ο κανόνας αυτός δεν επηρεάζει την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εγείρει το ζήτημα αυτό αυτεπαγγέλτως σύμφωνα με το άρθρο 92, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

29. Στην απόφαση επί της υποθέσεως Amylum κατά Συμβουλίου, το Δικαστήριο εξέτασε τον ισχυρισμό ότι το Συμβούλιο δεν ήταν αρμόδιο να εκδώσει τον επίμαχο κανονισμό, παρά το γεγονός ότι ο ισχυρισμός αυτός προβλήθηκε εκπροθέσμως: «επειδή ο λόγος ακυρώσεως αναφέρεται στην αρμοδιότητα του εκδότη της προσβαλλομένης πράξεως, το Δικαστήριο κρίνει ότι οφείλει να διαλάβει τους λόγους για τους οποίους το Συμβούλιο ήταν αρμόδιο» να τη θεσίσει [15]. Στην υπό κρίση υπόθεση η «προσβαλλόμενη πράξη» είναι η απόφαση του Πρωτοδικείου. Στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Γαλλίας εξέφρασα την άποψη ότι «τα ζητήματα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου είναι ζητήματα δημοσίας τάξεως και *πρέπει* να εξετάζονται» [16]. Νομίζω ότι η ίδια αρχή ισχύει στο ζήτημα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως· το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί ζητήματος, *εν προκειμένω* επί του κύρους της αρνήσεως της Επιτροπής να υποχρεώσει τον Οργανισμό να «αποκαταστήσει την εύρυθμη λειτουργία των μηχανισμών που θεσπίζει το κεφάλαιο VI της Συνθήκης» το οποίο θα έπρεπε να έχει απορριφθεί ως απαράδεκτο, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια τη θεμελίωση αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί του εν λόγω ζητήματος στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως. Πράγματι, στην απόφαση επί της υποθέσεως Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο εξέτασε αυτεπαγγέλτως την ένσταση ελλείψεως συμφέροντος εκ μέρους του διαδίκου για την άσκηση αναιρέσεως ή τη συνέχιση της εκδικάσεώς της, λόγω γεγονότος μεταγενεστέρου της αποφάσεως του Πρωτοδικείου δυναμένου να άρει τον βλαπτικό για τον αναιρεσείοντα χαρακτήρα της αποφάσεως αυτής [17]. Βεβαίως, στο πλαίσιο της υποθέσεως Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής δεν προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου ζήτημα παραδεκτού των λόγων ακυρώσεως· εντούτοις, από την υπόθεση αυτή προκύπτει σαφώς ότι το Δικαστήριο μπορεί, και οφείλει, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ζητήματα που αφορούν την αρμοδιότητά του στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως.

30. Στο πλαίσιο ακυρωτικής δίκης το Δικαστήριο έχει προ πολλού κρίνει ότι, «οσάκις μιας απόφαση της Επιτροπής έχει αρνητικό χαρακτήρα, πρέπει να εκτιμάται σε σχέση προς τη φύση της αιτήσεως της

14 Απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P (Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59).

15 Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, 108/81 (Συλλογή 1982, σ. 3107, σκέψη 28).

16 Σημείο 12 των προτάσεων της 16ης Νοεμβρίου 1995 (απόφαση της 7ης Μαρτίου 1996, υπόθεση C-334/94, Συλλογή 1996, σ. I-1307), και η νομολογία η οποία αναφέρεται στην υποσημείωση 15.

17 Απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-19/93 P (Συλλογή 1995, σ. I-3319, σκέψη 13).

οποίας αυτή συνιστά απάντηση» [18]. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 53 της Συνθήκης εκθέτει την ευρεία έκταση των εξουσιών ελέγχου της Επιτροπής επί των δραστηριοτήτων του Οργανισμού. Το πεδίο εφαρμογής του δευτέρου εδαφίου του άρθρου αυτού είναι πλέον περιορισμένο· παρέχει στους επιχειρηματίες της αγοράς πυρηνικών υλικών τη δυνατότητα να φέρουν ενώπιον της Επιτροπής ορισμένες κατηγορίες πράξεων του Οργανισμού, ήτοι τις πράξεις στις οποίες προβαίνει «κατά την άσκηση του δικαιώματός του προαιρέσεως ή του αποκλειστικού του δικαιώματος να συνάπτει συμβάσεις προμηθειών». Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής εμπίπτει πράγματι μόνον η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών εκ μέρους του Οργανισμού ή άρνησή του να τα ασκήσει. Στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή δέχεται την καταγγελία του επιχειρηματία, απευθύνει την κατάλληλη οδηγία στον Οργανισμό σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του άρθρου αυτού· στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή απορρίπτει την καταγγελία απευθύνει σχετική απόφαση στον επιχειρηματία. Η αρνητική αυτή απόφαση μπορεί, κατά τον δέοντα χρόνο, να προσβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 146 της Συνθήκης, η διατύπωση του οποίου ήταν πανομοιότυπη προς τη διατύπωση του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ [19].

31. Η Επιτροπή, με την απόφασή της επί της αρνήσεως αυτής, μπορεί να λάβει θέση τόσον όσον αφορά τη νομιμότητα της εκ μέρους του Οργανισμού ασκήσεως του δικαιώματος προαιρέσεως και του δικαιώματος συνάψεως συμβάσεων προμηθείας όσο και επί γενικοτέρων θεμάτων πολιτικής. Επομένως, η απόφαση της Επιτροπής περί απορρίψεως καταγγελίας που υποβλή-θηκε δυνάμει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 μπορεί να περιλαμβάνει στοιχεία, τα οποία, καταρχήν, δεν επηρεάζουν τη νομική κατάσταση του καταγγέλλοντος. Νομίζω ότι μια απόφαση της Επιτροπής που εκδίδεται δυνάμει της διατάξεως αυτής δεν μπορεί να προσβληθεί για λόγους που στηρίζονται σε τέτοια στοιχεία στο πλαίσιο ακυρωτικής δίκης βάσει της Συνθήκης· αποδοχή διαφορετικής γνώμης θα παρείχε πράγματι στους επιχειρηματίες ευρύτερο δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος από το δικαίωμα που παρέχεται από το άρθρο 146 της Συνθήκης.

32. Από τη θεώρηση αυτή διαπνέονται, κατά τη γνώμη μου, οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα και η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-107/91, μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Η υπόθεση αυτή ανέκυψε, ακριβώς διότι η Επιτροπή παρέλειψε να εκδώσει απόφαση επί του εγγράφου της 21ης Δεκεμβρίου 1990 για το οποίο πρόκειται στην υπό κρίση υπόθεση. Αφού προσδιόρισε το αντικείμενο της υποθέσεως στη διαδικασία εκείνη κατά τον ίδιο τρόπο όπως η ENU στην υπό κρίση αίτηση ανα-ρέσεως, ήτοι την άρνηση της Επιτροπής να υποχρεώσει τον Οργανισμό να συμμορφωθεί προς το κεφάλαιο VI της Συνθήκης και να εφαρμόσει το «ειδικό πρόγραμμα», ο γενικός εισαγγελέας Gulmann υποστήριξε ότι:

«από το γράμμα του [δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53] προκύπτει ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να φέρουν ενώπιον της Επιτροπής συγκεκριμένες μόνο πράξεις του

18 — Απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1992 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-15/91 και C-108/91, Buckl κ.λπ. κατά Επιτροπής, (Συλλογή 1992, σ. I-6061, σκέψη 22)· βλ. επίσης απόφαση της 8ης Μαρτίου 1972, 42/71, Nordgetreide κατά Επιτροπής [Συλλογή (μόνο σε ξενόγλωσσες εκδόσεις) 1972, σ. 105, σκέψη 5].

19 — Οι σχετικές διατάξεις περιλαμβάνονται τώρα στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου 146 της Συνθήκης και στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ.

Οργανισμού και μάλιστα εκείνες μόνο τις συγκεκριμένες πράξεις που αφορούν το δικαίωμα προαιρέσεως ή το παρεχόμενο από τη Συνθήκη στον Οργανισμό αποκλειστικό δικαίωμα συνάψεως συμβάσεων.

(...)

Κατά τη γνώμη μου, η γενική πολιτική εφοδιασμού του Οργανισμού δεν συνιστά συγκεκριμένη πράξη δυνάμενη να αχθεί ενώπιον της Επιτροπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 53, δεύτερο εδάφιο. Βεβαίως, η ENU επιδιώκει, μέσω της μεταρρυθμίσεως της πολιτικής εφοδιασμού που ακολουθεί ο Οργανισμός, να χρησιμοποιήσει επιτέλους ο τελευταίος το δικαίωμα προαιρέσεως που διαθέτει προκειμένου να αγοράσει το ουράνιο της ENU, ωστόσο η ENU δεν προέβαλε ακριβώς τον ισχυρισμό ότι ο Οργανισμός παρέβη συγκεκριμένη υποχρέωση να ασκήσει το δικαίωμα προαιρέσεως που έχει.» [20]

33. Το Δικαστήριο κατέβαλε επίσης προσπάθεια να εντοπίσει τις παραμέτρους του αιτήματος το οποίο η ENU θα μπορούσε εγκύρως να υποβάλει σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 53. Εξετάζοντας τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η ENU δεν νομιμοποιούνταν να ασκήσει προσφυγή κατά το άρθρο 148 της Συνθήκης, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η απόφαση που ζήτησε η ENU έπρεπε να έχει ως αντικείμενο την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος που είχε θέσει υπόψη του Οργανισμού και της Επιτροπής (...), έστω και αν απευθυνόταν στον Οργανισμό [η απόφαση της Επιτροπής] *θα αφορούσε άμεσα και ατομικά την προσφεύγουσα*» [21]. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι μόνον «καθόσον ζητήθηκε επισήμως από την Επιτροπή (...) ιδίως να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει "ειδικά μέτρα" για την άμεση επίλυση του προβλήματος διαθέσεως του ουρανίου της ENU» θα πρέπει να θεωρηθεί ότι το αίτημα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 της Συνθήκης [22]. Επομένως, η καταγγελία της ENU σχετικά με την παράλειψη ενεργείας εκ μέρους της Επιτροπής ήταν παραδεκτή μόνον όσον αφορά «τη σιωπηρή αρνητική πράξη του Οργανισμού να ασκήσει το δικαίωμα προαιρέσεως που έχει επί της παραγωγής ουρανίου της προσφεύγουσας» [23].

34. Άλλωστε, «δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 οι ετερόκλητες αιτήσεις που αφορούν την πολιτική που θα έπρεπε να ακολουθήσει ο Οργανισμός», συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής που αφορά την εφαρμογή του κεφαλαίου VI της Συνθήκης, «και η αίτηση που αφορά τη συζήτηση του ποσού της αποζημιώσεως (...)» [24]. Καίτοι δεν έχει καθοριστική σημασία, αξίζει να σημειωθεί ότι η σκέψη 38 και το διατακτικό της αποφάσεως στις γλώσσες στις οποίες έχει μεταφραστεί η απόφαση [25] αναφέρονται στην παράλειψη της Επιτροπής να λάβει θέση επί ενός και μόνον *αιτήματος* ενώ το από 21 Δεκεμβρίου 1990 έγγραφο της ENU αναμφιβόλως περιελάμβανε πολλά διαφορετικά αιτήματα.

20 — Υπόθεση C-107/91, σημείο 12 των προτάσεων.

21 — Σκέψεις 16 και 17 της αποφάσεως, η υπογράμμιση δική μου.

22 — Σκέψη 34 της αποφάσεως.

23 — Όπ.π.

24 — Σκέψη 33 της αποφάσεως.

25 — Με την εξαίρεση του ελληνικού κειμένου, το οποίο χρησιμοποιεί τον όρο «αίτημα» στη σκέψη 38 και «αίτηση» στο διατακτικό.

35. Κρίνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο εμμέσως απέρριψε τον ισχυρισμό που προέβαλε η ENU στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, ότι η ιδιότητά της ως επιχειρηματία στην πυρηνική αγορά τη νομιμοποιεί επαρκώς για να αμφισβητήσει την προβαλλομένη παράλειψη εφαρμογής εκ μέρους του Οργανισμού και της Επιτροπής του κεφαλαίου VI, ανεξαρτήτως του αν η εκ μέρους της Επιτροπής απόρριψη του αιτήματός της επί των ζητημάτων αυτών επηρέασε τη νομική της κατάσταση. Η άρνηση του Δικαστηρίου να ερμηνεύσει ευρύτερα το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 53 της Συνθήκης στηρίζεται στη γνωστή αρχή ότι «συνιστούν πράξεις ή αποφάσεις δυνάμενες να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως μόνο τα μέτρα των οποίων τα έννομα αποτελέσματα είναι δεσμευτικά και ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του κατάσταση» [26].

36. Η προσβαλλομένη στην υπό κρίση υπόθεση απόφαση ρητώς παραπέμπει στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 53 της Συνθήκης ως νομική της βάση και η Επιτροπή θα μπορούσε, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-107/91, να απαντήσει μόνο στο τμήμα του από 21 Δεκεμβρίου 1990 εγγράφου της ENU το οποίο αφορούσε την άρνηση του Οργανισμού να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως επί της παραγωγής ουρανίου της ENU. Το γεγονός ότι η Επιτροπή προτίμησε να απαντήσει σε καθένα από τα ερωτήματα της ENU είναι ίσως κατανοητό ενόψει των περιστάσεων, λαμβανομένων υπόψη του εύρους των προβληθέντων επιχειρημάτων και της προθυμίας που επέδειξαν και η Επιτροπή και ο Οργανισμός να επικουρήσουν την ENU προκειμένου να πωλήσει τις αδιάθετες ποσότητες συμπυκνωμένου ουρανίου που παρήγαγε. Για τον λόγο αυτό στις διατά-ξεις της προσβαλλομένης αποφάσεως το άρθρο 1, σε αντιδιαστολή προς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-107/91, αναφέρεται σε πλειονότητα αιτημάτων μάλλον παρά σ' ένα μόνο αίτημα [27].

37. Παρά τη διατύπωση του άρθρου 1 της αποφάσεως, νομίζω ότι η «Νομική Εκτίμηση» της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να θεωρηθεί ως έκθεση αιτιολογικών σκέψεων, που δεν συνιστούν όλες ολοκληρωμένο και επιδεκτικό ελέγχου τμήμα της αποφάσεως που εξέδωσε η Επιτροπή, βάσει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 της Συνθήκης. Συμφωνώ συναφώς με το συμπέρασμα που το Πρωτοδικείο άντλησε από την απόφαση του Δικαστηρίου IBM κατά Επιτροπής στην απόφαση NBV και NVB κατά Επιτροπής, ότι «όποιες κι αν είναι οι αιτιολογικές σκέψεις επί των οποίων ερείδεται μία (...) πράξη, μόνο το διατακτικό της μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και, όπως είναι επόμενο, να βλάψει (...). Δεν θα μπορούσαν να υποβληθούν στον έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή παρά μόνο κατά το μέτρο που, ως αιτιολογικές σκέψεις βλαπτικής αποφάσεως, θα αποτελούσαν το αναγκαίο για το διατακτικό της έρεισμα» [28].

38. Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων νομίζω ότι οι διατάξεις της προσβαλλομένης αποφάσεως θα πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι περιορίζονται στην άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει το «ειδικό πρόγραμμα», για τον λόγο που εκτέθηκε

26 — Διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 1991, C-50/90, Sunzest κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-2917, σκέψη 12), η οποία παραπέμπει στην απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639).

27 — Στις διατάξεις της αποφάσεως στο πορτογαλικό κείμενο χρησιμοποιειούνται οι λέξεις «os pedidos».

28 — Απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, T-138/89, NBV και NVB κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2181, σκέψη 31).

από το Δικαστήριο στην υπόθεση C-107/91, δηλαδή της συνδέσεως του με την εκ μέρους του Οργανισμού άσκηση του δικαιώματός του προαιρέσεως. Οι ισχυρισμοί της ΕΝΟ, όσον αφορά την άρνηση της Επιτροπής να υποχρεώσει τον Οργανισμό να εφαρμόσει το «ειδικό πρόγραμμα», εξετάζεται κατωτέρω (βλ. ii).

39. Προτείνω επομένως στο Δικαστήριο να απορρίψει ως απαράδεκτο το μέρος της αιτήσεως αναιρέσεως το οποίο αφορά την απόρριψη από το Πρωτοδικείο της προσφυγής της ΕΝΟ που είχε αντικείμενο την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον η εν λόγω απόφαση αφορούσε την άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει το κεφάλαιο VI της Συνθήκης, συμπεριλαμβανομένου του, κατά τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, παράνομου χαρακτήρα του κανονισμού του Οργανισμού. Καίτοι η πρότασή μου στηρίζεται σε διαφορετικό λόγο από εκείνον στον οποίο το Πρωτοδικείο στήριξε την απόφασή του [29], η ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 53 της Συνθήκης στην οποία προέβη το Δικαστήριο στην υπόθεση C-107/91 ήταν σαφής και είχε προδήλως σχέση με την παρούσα υπόθεση και πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να υιοθετηθεί και εν προκειμένω.

40. Στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα αποφάσιζε να μην ακολουθήσει την πρόταση αυτή, ενδείκνυται ενδεχομένως να εξεταστεί κατ' ουσίαν η αίτηση αναιρέσεως της ΕΝΟ όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής απόρριψη του αιτή-ματός της που αφορά το κεφάλαιο VI της Συνθήκης. Το μεγαλύτερο μέρος της εν προκειμένω επιχειρηματολογίας της αποσκοπεί στο να αποδείξει ότι οι κανόνες που θεσπίζονται στο κεφάλαιο VI δεν τηρούνται και ότι ο κανονισμός του Οργανισμού του 1960, όπως τροποποιήθηκε το 1975, είναι ασυμβίβαστος προς τη Συνθήκη. Ολοκληρώνοντας την εν προκειμένω επιχειρηματολογία της, η ΕΝΟ χαρακτηρίζει ως «βασικό σημείο για τη λύση της διαφοράς» την προβαλλομένη συστηματική παράβαση του άρθρου 66 της Συνθήκης. Κατά την άποψη αυτή, τα συμφέροντα της ΕΝΟ δεν βλάπτονται από το γεγονός ότι οι παραγωγοί και οι καταναλωτές συνάπτουν απευθείας συμβάσεις, καθόσον το γεγονός αυτό δεν την εμποδίζει να πωλήσει την παραγωγή της στην κοινοτική αγορά, στην οποία μόνο το 25 % της ζητήσεως ικανοποιείται από το ουράνιο που παράγεται εντός της Κοινότητας. Αντιθέτως, τα συμφέροντα της ΕΝΟ βλάπτονται από το γεγονός ότι τα πυρηνικά υλικά εισάγονται ελεύθερα από χώρες εκτός της Κοινότητας, κατά παράβαση, όπως ισχυρίζεται η ΕΝΟ, του άρθρου 66, πράγμα το οποίο εμποδίζει την ΕΝΟ να διαθέσει την παραγωγή της. Η άποψη αυτή επιβεβαιώθηκε κατά την προφορική διαδικασία, κατά την οποία ο εκπρόσωπος της ΕΝΟ δέχθηκε ότι η ΕΝΟ θα μπορούσε να επιτύχει τη διάθεση της παραγωγής της μόνον εφόσον το άρθρο 60 εφαρμοζόταν σε συνδυασμό με το το άρθρο 66, πράγμα το οποίο θα είχε ως συνέπεια αποτελεσματική απαγόρευση της εισαγωγής ουρανίου, όταν υπάρχει διαθέσιμη κοινοτική παραγωγή.

41. Η ΕΝΟ ισχυρίζεται ότι το άρθρο 60 έχει εφαρμογή μόνο σε *παραγγελίες* από τους κοινοτικούς καταναλωτές όσον αφορά πυρηνικά υλικά μη προερχόμενα από την Κοινότητα, όχι όμως στις *προμήθειες* των υλικών αυτών. Κατά την ΕΝΟ, το άρθρο 60 έχει εφαρμογή μόνο στις προσφορές και παραγγελίες από κοινοτικούς παραγωγούς και καταναλωτές, η δε αντιπαράθεση αφορά μόνον αυτές τις προσφορές και παραγγελίες σύμφωνα με τη διάταξη αυτή. Είναι προφανές ότι το άρθρο 60 δεν θα

29 Βλ., συναφώς, απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1996, C-480/93 P, Zunis Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-1, σκέψη 15).

μπορούσε να εφαρμοστεί σε προσφορές από παραγωγούς τρίτων χωρών στο πλαίσιο του κεφαλαίου VI, το οποίο έχει δεσμευτικά αποτελέσματα μόνο για τους κοινοτικούς επιχειρηματίες. Όταν η κοινοτική παραγωγή δεν αρκεί για να ικανοποιήσει τη ζήτηση από τους κοινοτικούς καταναλωτές, και κατόπιν αναλογικής διανομής της διαθέσιμης (κοινοτικής) παραγωγής, ο Οργανισμός δύναται, και μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 61, υποχρεούται να καταφύγει στην εισαγωγή πυρηνικών υλικών σύμφωνα με το άρθρο 64, αλλά τα εισαγόμενα αυτά υλικά δεν πρέπει να ανταγωνίζονται την κοινοτική παραγωγή. Επομένως, το άρθρο 65 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι συνεπάγεται στο εισαγόμενο ουράνιο την εφαρμογή μόνο των διατάξεων του άρθρου 60 που αφορούν παραγγελίες από καταναλωτές και την προμηθεια υλικών, ήτοι, του πρώτου, του τέταρτου και του πέμπτου εδαφίου. Τα λοιπά εδάφια, τα οποία ρυθμίζουν την προσφορά των κοινοτικών παραγωγών και την αντιπαράθεση προσφορών και ζητήσεων, δεν μπορούν να εφαρμοσθούν σε πυρηνικά υλικά μη προερχόμενα από την Κοινότητα.

42. Επομένως, νομίζω ότι, ενώ το άρθρο 60 δεν διακρίνει μεταξύ παραγγελιών από καταναλωτές για κοινοτική και εισαγόμενη παραγωγή, διακρίνει μεταξύ προσφορών κοινοτικής και εισαγόμενης παραγωγής, καθόσον μόνον η κοινοτική παραγωγή μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά την αντιπαράθεση. Περαιτέρω, συνάγεται ότι το άρθρο 66 θεσπίζει απαγόρευση της απευθείας εισαγωγής από καταναλωτές πυρηνικών υλικών εξωκοινοτικής προελεύσεως, πλην των εξαιρετικών περιστάσεων υπό τις οποίες η εισαγωγή αυτή μπορεί να επιτραπεί από την Επιτροπή για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Δεν υποστηρίχθηκε με την παρούσα αίτηση αναιρέσεως ότι ο Οργανισμός πρέπει να ασκεί το δικαίωμά του προαιρέσεως σε όλες τις περιστάσεις, αλλά μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η κοινοτική παραγωγή παρουσιάζει έλλειμμα σε σχέση με την κατανάλωση (το οποίο αναμφιβόλως υφίσταται).

43. Συμφωνώ με τον ισχυρισμό ότι το σημείο αυτό είναι θεμελιώδες· πράγματι, είναι σαφές από τους ισχυρισμούς της ENU στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως όσο και από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι η όλη υπόθεση εξαρτάται από την ύπαρξη της προβαλλομένης κοινοτικής προτιμήσεως και τη συνακόλουθη απαγόρευση της εισαγωγής ουρανίου εξωκοινοτικής προελεύσεως, όταν υπάρχουν διαθέσιμες κοινοτικές προμήθειες σε τιμή η οποία δεν είναι «καταχρηστική».

44. Δεν θεωρώ πειστική τη βασική γραμμή της επιχειρηματολογίας της ENU. Καταρχάς, ενώ είναι προφανώς αναμφίβολο ότι οι παραγωγοί τρίτων χωρών δεν μπορούν να *υποχρεωθούν* να προσφέρουν το σύνολο της παραγωγής τους στον Οργανισμό όπως οι κοινοτικοί παραγωγοί, δεν έπεται ότι το άρθρο 60 δεν έχει εφαρμογή σε προσφορές πυρηνικού υλικού στις οποίες οι παραγωγοί αυτοί επιθυμούν ενδεχομένως να προβούν έναντι κοινοτικών καταναλωτών. Καταρχήν, το άρθρο 65 επιβάλλει την εφαρμογή του άρθρου 60 στο *σύνολό του*, και όχι απλώς επιλεγέντων εδαφίων, τα οποία συμβαίνει να αντιστοιχούν στην άποψη της ENU, σε παραγγελίες από καταναλωτές για προμήθειες εξωκοινοτικής προελεύσεως και σε συμβάσεις μεταξύ καταναλωτών και του Οργανισμού σχετικά με τις προμήθειες αυτές. Το

δικαίωμα προαιρέσεως και το αποκλειστικό δικαίωμα συνάψεως συμβάσεων σε σχέση με την κοινοτική παραγωγή και το αποκλειστικό δικαίωμα συνάψεως συμβάσεων για την εισαγωγή πυρηνικών υλικών είναι απλώς μέσα για την επίτευξη του ιδίου σκοπού, δηλαδή για να παράσχουν στον Οργανισμό τη δυνατότητα να εποπτεύει *το σύνολο* της παραγωγής πυρηνικών υλικών στην Κοινότητα και τη χρήση *του συνόλου* των πυρηνικών υλικών για μη στρατιωτικούς σκοπούς στο έδαφος της Κοινότητας, είτε τα υλικά αυτά είναι εγχώρια είτε εισαγόμενα. Η ENU δεν προέβαλε κανένα λόγο για τον οποίο οποιαδήποτε διάταξη του άρθρου 60 η οποία μπορεί να εφαρμόζεται επί των αιτήσεων των καταναλωτών και επί των σχετικών συμβάσεων δεν θα πρέπει να έχει εφαρμογή· περαιτέρω, η αναφορά στις «συμβάσεις» στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 65 θα ήταν πράγματι περιττή εάν το άρθρο 60 δεν είχε την έννοια ότι η κοινοτική ζήτηση πρέπει να τίθεται σε αντιπαράθεση με εισαγόμενες προμήθειες.

45. Συμφωνώ συναφώς με την ανάλυση του γενικού εισαγγελέα Roemer στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας ότι «στο σύστημα του άρθρου 60 (...) ρυθμίζεται στην ουσία η αντιπαράθεση προσφοράς και ζήτησης μεταλλευμάτων, πρώτων υλών κ.λπ. από τον Οργανισμό Εφοδιασμού» [30]. Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 65 θα έχανε σημαντικό μέρος της πρακτικής του αποτελεσματικότητας εάν έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στον Οργανισμό να αντιπαραθέτει το σύνολο της ζητήσεως από τους κοινοτικούς καταναλωτές με μέρος μόνο της προμήθειας στην οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση μέσω του Οργανισμού. Περαιτέρω, το γεγονός ότι το άρθρο 60 υποχρεώνει τους καταναλωτές να προσδιορίζουν τους «τόπους προελεύσεως» όταν γνωστοποιούν τις ανάγκες τους στον Οργανισμό παρέχει στη συνέχεια στον Οργανισμό τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα που απολαύει βάσει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 65 και το οποίο συνίσταται στον καθορισμό της γεωγραφικής προελεύσεως των προμηθειών. Από τα περιστατικά από τα οποία ανέκυψε η διαφορά στην υπόθεση Kernkraftwerke Lippe-Ems κατά Επιτροπής προκύπτει ότι ο Οργανισμός θεωρεί την εν λόγω δυνατότητα καθορισμού αναγκαίο στοιχείο για τη διαχείριση της κοινοτικής πολιτικής προμηθειών [31].

46. Θα μπορούσα να προσθέσω ότι η προτεινόμενη από την ENU επιλεκτική εφαρμογή του άρθρου 60 στις εισαγόμενες προμήθειες θα κατέληγε, ακόμη και στην περίπτωση κατά λέξη εξετάσεως των υπό κρίση διατάξεων, σε ορισμένες ανωμαλίες. Πράγματι, το τέταρτο εδάφιο του άρθρου 60, το οποίο, κατά την ENU, εφαρμόζεται στις εισαγόμενες προμήθειες, θα επέβαλλε στον Οργανισμό την υποχρέωση να γνωστοποιεί τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να ικανοποιήσει τις παραγγελίες που έχει λάβει· εντούτοις, καθόσον η ENU αποκλείει την εφαρμογή του τρίτου εδαφίου, ο Οργανισμός δεν θα είχε λάβει καμία παραγγελία για εισαγόμενα υλικά. Επιπλέον, κατά την ερμηνεία της ENU, ενδεχόμενοι καταναλωτές δεν θα είχαν ενημερωθεί επί «των προσφορών και του όγκου των αιτήσεων» που έχει λάβει ο Οργανισμός όσον αφορά εισαγόμενες ποσότητες, πράγμα το οποίο είναι, κατά τη γνώμη μου, ουσιώδες προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της ίσης προσβάσεως.

47. Η ENU ισχυρίζεται περαιτέρω, βάσει του άρθρου 66, ότι οι κοινοτικοί καταναλωτές μπορούν να απορρίψουν την κοινοτική παραγωγή, δικαιολογώντας κατά τον

30 Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1971, 7/71 (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1049), σημείο 4 των προτάσεων, σ. 1069.

31 Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-149/94 και T-181/94, εκκρεμείς.

τρόπο αυτό την εισαγωγή προμηθειών εκτός της Κοινότητας από τον Οργανισμό, μόνον εφόσον η τιμή στην οποία προσφέρεται η κοινοτική παραγωγή είναι «καταχρηστική». Εντούτοις, φαίνεται ότι το άρθρο 66 αφορά μόνο την περίπτωση κατά την οποία ο Οργανισμός, ακόμη και αφού προβεί, εφόσον είναι ανάγκη, στην εισαγωγή πυρηνικών υλικών κατά το άρθρο 64, δεν είναι σε θέση να προμηθεύσει τα υλικά που ζητούν οι συγκεκριμένοι καταναλωτές. Επομένως, η διάταξη αυτή ουδόλως αφορά την κατανομή των προμηθειών σύμφωνα με το άρθρο 60. Εν πάση περιπτώσει, η ENU δεν απέδειξε ότι ο Οργανισμός όντως επέτρεψε σε οποιονδήποτε κοινοτικό καταναλωτή «να συνάψει απευθείας συμβάσεις περί προμηθειών εξωκοινοτικής προελεύσεως» χωρίς οποιαδήποτε επέμβαση του Οργανισμού, κατά παράβαση των άρθρων 64 και 66.

48. Κανένα ίχνος προτιμήσεως κοινοτικής παραγωγής πυρηνικών υλικών σε σχέση με εισαγόμενα υλικά, την οποία η ENU προβάλλει τόσο έντονα, δεν μπορεί να ανευρεθεί στις λοιπές σχετικές διατάξεις της Συνθήκης. Έτσι, για παράδειγμα, το άρθρο 67, το οποίο δεν περιλαμβάνεται στο τμήμα 2 του τίτλου ΙΙ και επομένως κατά τεκμήριο εφαρμόζεται και στα κοινοτικά και στα εισαγόμενα υλικά, ορίζει ότι «οι τιμές προκύπτουν από την αντιπαράθεση προσφορών και ζητήσεων κατά τους όρους που αναφέρονται στο άρθρο 60». Ουδόλως αποδεικνύεται ότι η Συνθήκη αποσκοπούσε σε διάρθρωση των τιμών σε δύο βαθμίδες, όπως θα συνέβαινε αν η κοινοτική παραγωγή έπρεπε αυτομάτως να προτιμηθεί, όπως υποστήριξε η ENU, πράγμα το οποίο θα οδηγούσε πράγματι στην επιδότηση, άμεσα ή έμμεσα, της παραγωγής της ENU. Επίσης, η κοινοτική προτίμηση δεν θα συνήδε καταρχήν προς την ευχέρεια που παρέχεται ρητώς στον Οργανισμό, κατά το πρώτο εδάφιο του άρθρου 72, να χρησιμοποιεί είτε κοινοτικά είτε εισαγόμενα υλικά «για να δημιουργεί τα αναγκαία εμπορικά αποθέματα προς διευκόλυνση του εφοδιασμού ή των τρεχουσών παραδόσεων της Κοινότητας».

49. Θα μπορούσα να προσθέσω ότι η Γαλλική Κυβέρνηση διαμαρτυρήθηκε, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας [32], διότι ο Οργανισμός δεν είχε υιοθετήσει κοινοτική προτίμηση για να προστατεύσει τους κοινοτικούς παραγωγούς οσάκις εφαρμόζουν τις ίδιες τιμές με εξωκοινοτικούς προμηθευτές, σε περίπτωση πλεονάσματος της αγοράς, και είχε επιτρέψει στους καταναλωτές να αγοράζουν πυρηνικά υλικά τρίτων χωρών μάλλον παρά τις διαθέσιμες γαλλικές προμήθειες. Στην απόφασή του το Δικαστήριο δεν εκφράστηκε ρητώς ως προς το επιχείρημα αυτό, σημειώνοντας απλώς τη συμβολή του Οργανισμού στην επίτευξη των σκοπών της Συνθήκης [33].

50. Είναι δύσκολο επίσης να αποφευχθεί η εντύπωση ότι, δοθείσης της καταστάσεως της αγοράς των πυρηνικών υλικών το 1957, αν οι συντάκτες της Συνθήκης είχαν την πρόθεση να προβούν σε διάκριση σε βάρος της εξωκοινοτικής παραγωγής, όπως ισχυρίστηκε η ENU, θα είχαν περιλάβει ειδικές διατάξεις προς τον σκοπό αυτό. Η πυρηνική βιομηχανία βρισκόταν στα αρχικά της

32 — Υπόθεση 7/71, Επιτροπή κατά Γαλλίας, παρατεθείσα στην υποσημείωση 30 ανωτέρω, σ. 1057.

33 — Όπ.π., σκέψη 41 της αποφάσεως.

στάδια στα κράτη μέλη, εξαιρουμένης ενδεχομένως της Γαλλίας, και οι ποσότητες των διαθεσίμων προμηθειών μεταλλευμάτων και αρχικών υλικών στο κοινοτικό έδαφος ήταν σε μεγάλο βαθμό άγνωστες. Είναι, κατά τη γνώμη μου, εντελώς απίθανο ότι οι συντάκτες της Συνθήκης είχαν την πρόθεση να θεσπίσουν την προτίμηση για την κοινοτική παραγωγή στην οποία η ENU προσπάθησε να στηριχθεί· πράγματι, η εφαρμογή της στο εμπλουτισμένο ουράνιο θα ήταν κατά κάποιον τρόπο αλαζονική ή πρόωρη, δοθέντος ότι η Κοινότητα ήταν την εποχή εκείνη πλήρως εξαρτημένη από προμήθειες από τις Ηνωμένες Πολιτείες [34]. Μέχρι το 1984, ένας σχολιαστής δεν δίσταζε να ισχυρίζεται ότι «η Γαλλία είναι ο μόνος σημαντικός εντός της Κοινότητας παραγωγός ουρανίου και ακόμη και αυτή δεν μπορεί να ικανοποιήσει περισσότερο από ένα τμήμα των αναγκών της από τα ορυχεία της» [35]. Δεν θεωρώ πιθανό ότι τα κράτη μέλη συμφώνησαν το 1957 να θεσπίσουν σύστημα προμηθειών το οποίο ευνοούσε τους παραγωγούς του βασικού υλικού εντός ενός μόνο κράτους μέλους, χωρίς το οποίο η Κοινότητα δεν μπορούσε να λειτουργήσει.

51. Η ENU προσπάθησε επίσης να στηριχθεί στην κοινοτική προτίμηση ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, την οποία υποτίθεται καθιέρωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση Beus [36]. Καταρχάς, η Συνθήκη δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη η οποία να ανάγει την προτίμηση υπέρ της κοινοτικής παραγωγής ουρανίου σε αρχή αντίστοιχη προς τη διάταξη του άρθρου 44, παράγραφος 2, της Συνθήκη ΕΚ για τη γεωργική παραγωγή. Δεύτερον, η αρχή αυτή υλοποιείται συνήθως με την επιβολή επιβαρύνσεων στις εισαγωγές και τη θέσπιση επιδοτήσεων για τις εξαγωγές, που αποσκοπούν στην αντιστάθμιση της διαφοράς μεταξύ των κοινοτικών τιμών και των τιμών της διεθνούς αγοράς [37]. Αντί να ευνοήσει την κοινοτική παραγωγή επιβάλλοντας αντισταθμιστικές επιβαρύνσεις επί εισαγομένων ποσοτήτων, το κοινό δασμολόγιο για πυρηνικά προϊόντα, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1959, κατάργησε τους δασμούς επί των αναπαραγομένων και σχασίμων υλικών και επί των ραδιοϊσοτόπων [38].

52. Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι τα πυρηνικά υλικά είναι εξαιρετικά ευαίσθητα προϊόντα, στρατηγικής σημασίας για την οικονομία και σε ορισμένες περιπτώσεις για τις αμυντικές συμφωνίες των κρατών μελών, των οποίων η παραγωγή δεν μπορεί εύκολα να συγκριθεί με την παραγωγή άλλων προϊόντων, όπως των γεωργικών ή βιομηχανικών προϊόντων. Αποτελούν τις πρώτες ύλες για τον συνολικό πυρηνικό κύκλο και τις διάφορες μορφές της δραστηριότητας που συνδέονται με αυτόν: μεταποίηση, εμπλουτισμός, παρασκευή καυσίμων και νέα κατεργασία. Δεν νομίζω ότι η Συνθήκη μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια ότι επιβάλλει ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε όλους αυτούς τους τομείς επί της κοινοτικής πυρηνικής βιομηχανίας, λόγω

34 Βλ. υπόθεση 7/71, Επιτροπή κατά Γαλλίας, παρατεθείσα στην υποσημείωση 30 ανωτέρω, σκέψεις 39 έως 43.

35 Cusack: «External Relations of the European Atomic Energy Community in the Fields of Supply and Safeguards· Background and Developments in 1982 and 1983» 3 *Yearbook of European Law* (1984) σ. 347, 349. Αναφέρεται ότι η Γαλλία παρήγαγε το 1995 σχεδόν τρεις φορές περισσότερο φυσικό ουράνιο από τα λοιπά κράτη μέλη από κοινού [Επιτροπή, *Draft Illustrative Nuclear Programme*, 31 Ιουλίου 1996, Παράρτημα 1.2 (το οποίο δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί)].

36 Απόφαση της 13ης Μαρτίου 1968, 5/67 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 705).

37 Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 26ης Μαρτίου 1987, 58/86, Coopérative agricole d'approvisionnement des Avirons (Συλλογή 1987, σ. 1525, σκέψη 9).

38 Ευρατόμ, *Τρίτη Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας της Κοινότητας*, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1960, σ. 59.

των υψηλοτέρων τιμών που θα μπορούσαν να ζητήσουν, κατά την άποψη της ENU, οι κοινοτικοί παραγωγοί.

53. Σ' ένα σημείο, η ENU δέχεται ότι ο Οργανισμός μπορεί να πραγματοποιεί εισαγωγές προκειμένου να ικανοποιήσει παραγγελίες, αλλά ισχυρίζεται ότι, ως γνήσια ευρωπαϊκή δημόσια υπηρεσία με γενική ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία της κοινοτικής αγοράς, δεν θα πρέπει να προβαίνει σε άχρηστες εισαγωγές όταν υφίσταται διαθέσιμη κοινοτική παραγωγή. Κατά την ENU, αυτό θα ήταν αντίθετο προς το καθήκον του να διασφαλίζει ευρείες αγορές διαθέσεως, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο ζ', της Συνθήκης. Ακόμη και αν οι ποσότητες συμπυκνωμένου ορανίου μπορούν να θεωρηθούν «ειδικά υλικά» για τα οποία η Κοινότητα οφείλει να εξασφαλίζει ευρείες αγορές διαθέσεως, η υποχρέωση αυτή μπορεί να εκτελεστεί «όπως προβλέπεται στη Συνθήκη αυτή», νομίζω δε ότι δεν υφίσταται καμία διάταξη η οποία επιβάλλει κοινοτική προτίμηση. Περαιτέρω, η επιβολή περιορισμών επί της εισαγωγής των βασικών υλικών θα καθιστούσε την παραγωγή των άλλων ειδικών υλικών λιγότερο ανταγωνιστική και επομένως θα αντέβαινε προς τον σκοπό της εξασφαλίσεως ευρειών αγορών διαθέσεως για τα υλικά αυτά. Τέλος, δεν βλέπω πώς ο γενικός αυτός σκοπός, ο οποίος αφορά μάλλον την εγκαθίδρυση εντός της Κοινότητα κοινής πυρηνικής αγοράς (κεφάλαιο IX) παρά πολιτική προμηθειών τόσο από την Κοινότητα όσο και εκτός αυτής (κεφάλαιο VI), θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τροποποιεί τις υποχρεώσεις του Οργανισμού βάσει των ειδικών διατάξεων του εν λόγω κεφαλαίου VI.

54. Η ENU ισχυρίστηκε ότι η Συνθήκη θα ήταν εντελώς ανεπιεικής και ανισοβαρής αν υποχρέωνε τους κοινοτικούς παραγωγούς να θέσουν το σύνολο της παραγωγής τους στη διάθεση των κοινοτικών καταναλωτών χωρίς να καθιερώνει κοινοτική προτίμηση ως αντιστάθμισμα. Η Κοινότητα ιδρύθηκε προκειμένου να ενθαρρύνει πρωτίστως και κυρίως την παραγωγή «πυρηνικής ενέργειας [η οποία] αποτελεί ουσιώδη πηγή βοήθειας για την ανάπτυξη και την ανανέωση της παραγωγής και για την πρόοδο των έργων ειρήνης» όπως τονίζεται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου. Ο σκοπός της είναι να προάγει την κοινοτική οικονομία γενικά και οι περιορισμοί της Συνθήκης, όσον αφορά τη διάθεση των πυρηνικών υλικών που παράγονται στην Κοινότητα, αντικατοπτρίζουν μάλλον τον στρατηγικό χαρακτήρα του προϊόντος παρά οποιαδήποτε πρόθεση να ευνοηθούν οι καταναλωτές έναντι των παραγωγών. Πράγματι, σε μια διεθνή αγορά όπου οι προμήθειες ουρανίου υπερβαίνουν τη ζήτηση, ο περιορισμός αυτός δεν είναι ιδιαίτερα επωφελής για τους καταναλωτές, ενώ στην αντίθετη περίπτωση διεθνούς αγοράς όπου η ζήτηση υπερβαίνει τις προμήθειες, η διάθεση της κοινοτικής παραγωγής θα ήταν στην πράξη εξασφαλισμένη σε κάθε περίπτωση.

55. Η ENU επικαλέστηκε επίσης την ανάγκη προστασίας της κοινοτικής παραγωγής ως σκοπό της Συνθήκης. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, για τους λόγους που εκτίθενται στη σκέψη 69 αυτής, δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να αποτελέσει αντικείμενο αιτιάσεων για τον λόγο αυτό. Είναι επίσης σαφές ότι οι εν προκειμένω κοινοτικές υποχρεώσεις είναι περιορισμένες και ότι τα κράτη μέλη είναι το πολύ υποχρεωμένα να διεξάγουν μεταλλευτικές έρευνες και δραστηριότητες εξορύξεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες «οι δυνατότητες εξορύξεως φαίνονται *οικονομικώς*

δικαιολογημένες μακροπροθέσμως» (τέταρτο εδάφιο του άρθρου 70 της Συνθήκης, η υπογράμμιση δική μου), διότι διαφορετικά θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να θεωρηθούν ότι παραιτήθηκαν από το δικαίωμά τους ίσης προσβάσεως. Η ENU δεν απέδειξε πώς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας εξυπηρετείται καλύτερα με την εξόρυξη όλου του διαθεσίμου ουρανίου στο κοινοτικό έδαφος παρά μέσω αποκομίσεως οφέλους από τις προμήθειες χαμηλού κόστους στη διεθνή αγορά.

56. Επομένως, η αντιπαράθεση προσφορών και ζητήσεων που προβλέπεται στο άρθρο 60 εφαρμόζεται τόσο στην κοινοτική όσο και στην εισαγόμενη παραγωγή και δεν υφίσταται καμία κοινοτική προτίμηση η οποία εξασφαλίζει την προτιμησιακή διάθεση της κοινοτικής παραγωγής. Δεν χρειάζεται επομένως να εξεταστεί το ζήτημα αν η απόφαση του Πρωτοδικείου πρέπει να εξαφανισθεί επειδή έκρινε νόμιμη την άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να «αποκαταστήσει τον μηχανισμό του κεφαλαίου VI» της Συνθήκης, καθόσον, όπως ομολόγησε η ίδια η ENU, η διαταγή αυτή θα επηρεάζε τη νομική της κατάταση μόνον εάν η Συνθήκη επέβαλλε την εν λόγω κοινοτική προτίμηση.

57. Προτείνω, επομένως, στο Δικαστήριο, στην περίπτωση κατά την οποία θα αποφασίσει να εξετάσει τον λόγο αυτό κατ' ουσίαν, να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως.

ii) Η άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να υιοθετήσει το «ειδικό πρόγραμμα»

58. Η ENU βάλλει κατά της ορθότητας της κρίσεως του Πρωτοδικείου ότι «το ειδικό πρόγραμμα» δεν ήταν δεσμευτικό για τον Οργανισμό, και ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή όφειλε κατά συνέπεια να διατάξει τον Οργανισμό να το εφαρμόσει όπως είχε ζητήσει η ENU. Επισημαίνοντας ότι ο αρμόδιος επίτροπος είχε εγκρίνει το πρόγραμμα και ότι η Επιτροπή είχε αναλάβει τη δέσμευση, τόσο έναντι της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως όσο και έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να αναζητήσει ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα διαθέσεως του ουρανίου της ENU, η ENU ισχυρίζεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση συνιστά παράβαση του άρθρου 2, στοιχείο ζ', και του κεφαλαίου VI της Συνθήκης καθώς και προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της και της καλής της πίστεως.

59. Στην προσπάθειά της να αποδείξει ότι η εφαρμογή του «ειδικού προγράμματος» ήταν υποχρεωτική για τον Οργανισμό, η ENU στηρίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο ζ', της Συνθήκης και στην, κατά τους ισχυρισμούς της, κοινοτική προτίμηση για το ουράνιο που παράγεται στην Κοινότητα. Έχω ήδη εξετάσει εν εκτάσει το δεύτερο ζήτημα, ανωτέρω [39]. Εντούτοις, η ENU δεν αποδεικνύει πώς μια γενική υποχρέωση δημιουργίας κοινής αγοράς ειδικών υλικών μπορεί να επιβάλει ειδική υποχρέωση στην Επιτροπή να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει ένα ειδικό πρόγραμμα υπέρ αυτής ή να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως. Η διατύπωση του από 8 Δεκεμβρίου 1989 εγγράφου του επιτρόπου, που υποστηρίζει την άποψη ότι η πολιτική προμηθειών του Οργανισμού πρέπει να περιλάβει uma vertente especial για την αντιμετώπιση περιπτώσεων όπως της ENU, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση νομίζω ότι δεν είναι τίποτε περισσότερο από μία «ειδική μέριμνα» για το πορτογαλικό ουράνιο, δεν μπορεί κατά τη

39 Παράγραφοι 44 ως 56 των παρουσών προτάσεων.

γνώμη μου να ερμηνευθεί ως οδηγία προς τον Οργανισμό να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως. Πράγματι, με την απόφασή του επί της υποθέσεως C-107/91, το Δικαστήριο ρητώς αναγνώρισε ότι το από 8 Δεκεμβρίου 1989 έγγραφο του επιτρόπου δεν συνιστούσε «οριστική θέση επί του αιτήματος της προσφεύγουσας» [40]. Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ως πραγματικό γεγονός, το οποίο το Δικαστήριο δεν εξετάζει στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, ότι η ίδια η ENU αναγνώρισε ότι η πρόταση του Οργανισμού «δεν επέβαλλε στους κοινοτικούς καταναλωτές (...) τους τρόπους δράσεως που προέβλεπε» [41].

60. Ούτε τα επιχειρήματα της ENU σχετικά με τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη και την καλή πίστη της είναι ουσιώδους σημασίας. Καίτοι έχει όντως αναγνωριστεί ότι η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης «αποτελεί μέρος της κοινοτικής εννόμου τάξεως, ώστε η παραβίασή της να συνιστά "παράβαση της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της"» [42], καμία απόδειξη δεν προσκομίστηκε ενώπιον του Δικαστηρίου περί του ότι δημιουργήθηκε στην ENU η πεποίθηση ότι το πρόγραμμα ήταν δεσμευτικό. Περαιτέρω, η ENU δεν απέδειξε πως η άρνηση της Επιτροπής να διατάξει τον Οργανισμό να εφαρμόσει το πρόγραμμα θα μπορούσε να συνιστά προσβολή της καλής της πίστεως, καθόσον θα θεωρούνταν ότι έχει ενδεχομένως σημασία για την υπό κρίση διαδικασία [43].

40 — Υπόθεση C-107/91, παρατεθείσα στην υποσημείωση 9 ανωτέρω.

41 — Σκέψη 9 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

42 — Απόφαση της 3ης Μαΐου 1978, 112/77, Töpfer κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 325, σκέψη 19).

43 — Για μία πρόσφατη εφαρμογή, βλ. τα σημεία 23 και 33 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Jacobs της 12ης Νοεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-24/95, Alcan Deutschland GmbH (Συλλογή 1997, σ. I-1591).

61. Η ENU δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα ικανό να κλονίσει τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου όσον αφορά τον κυρίως μη δεσμευτικό και πολιτικό χαρακτήρα του «ειδικού προγράμματος». Συμφωνώ απολύτως με την ανάλυση του Πρωτοδικείου, όπως εκτέθηκε στη σκέψη 82 της αποφάσεώς του, και, κατά συνέπεια, προτείνω την απόρριψη του λόγου αυτού αναιρέσεως ως αβασίμου.

β) *Η αίτηση αναιρέσεως κατά της απορρίψεως της αγωγής αποζημιώσεως*

62. Η Επιτροπή αμφισβήτησε το παραδεκτό της αγωγής αποζημιώσεως της ENU για δύο λόγους. Καταρχάς, ισχυρίζεται ότι η αγωγή συνιστά καταστρατήγηση διαδικασίας, καθόσον η προσφυγή ακυρώσεως, σε περίπτωση ευδοκιμήσεως, θα συνιστούσε επαρκές μέσο ανορθώσεως της καταστάσεως της ENU, το πρωταρχικό συμφέρον της οποίας για την άσκηση αγωγής έγκειται στην διάθεση του ουρανίου της. Η Επιτροπή ισχυρίζεται περαιτέρω ότι, εφόσον ο Οργανισμός έχει νομική προσωπικότητα, η αγωγή έπρεπε να ασκηθεί κατ' αυτού μάλλον παρά κατά της Επιτροπής, καθόσον οποιαδήποτε ζημία, κατά τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, θα μπορούσε να καταλογισθεί στον Οργανισμό, και, επομένως, ότι η αγωγή αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Το Πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή αποζημιώσεως ως αβάσιμη, χωρίς να εξετάσει το ζήτημα του παραδεκτού.

63. Εάν το Δικαστήριο ακολουθήσει την πρότασή μου να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως της ENU καθόσον αφορά την

προσφυγή ακυρώσεως, δεν χρειάζεται να αποφασίσει εάν η ακύρωση θα συνιστούσε πράγματι επαρκή θεραπεία. Εν πάση περιπτώσει, δεν είναι δυνατόν στο παρόν στάδιο της διαδικασίας να κριθεί το ζήτημα αυτό, δοθέντος ότι η ENU δεν έχει προσδιορίσει την έκταση της ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη ως συνέπεια της συμπεριφοράς του Οργανισμού και της Επιτροπής. Ο δεύτερος λόγος απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή προβλήθηκε για πρώτη φορά ενώπιον του Πρωτοδικείου με το υπόμνημα ανταπαντήσεώς της και, επομένως, πρέπει κατά τεκμήριο να είναι απαράδεκτος σύμφωνα με το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Προτείνω να ακολούθησετε τη μέθοδο του Πρωτοδικείου, το οποίο εξέτασε πρώτα την ουσία του αιτήματος αποζημιώσεως.

64. Με την αίτηση αναιρέσεώς της η ENU στηρίζεται κατ' ουσίαν στην υποχρέωση του Οργανισμού να ασκήσει το δικαίωμά του προαιρέσεως εν όψει των πραγματικών περιστατικών που προκάλεσαν τη διαφορά, η οποία υποχρέωση εξαρτάται με τη σειρά της από την ύπαρξη κοινοτικής προτιμήσεως η οποία θα μπορούσε να αποβεί προς όφελος της παραγωγής της ENU.

65. Εξέτασα ήδη και απέρριψα, στα σημεία 44 έως 57 των προτάσεων αυτών, τα επιχειρήματα της ENU που στηρίζονται στην, κατά τους ισχυρισμούς της, ύπαρξη κοινοτικής προτιμήσεως για την κοινοτική παραγωγή ουρανίου. Ελλείψει οποιασδήποτε παράνομης πράξεως ή συμπεριφοράς του Οργανισμού ή της Επιτροπής ικανής να επηρεάσει τη νομική κατάσταση της ENU, ουδόλως δυσκολεύομαι να συμφωνήσω εν προκειμένω με τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου, όπως εκτίθενται στη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, προτείνω να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως όσον αφορά το αίτημα αποζημιώσεως στην υπόθεση Τ-458/93 ως αβάσιμη.

IV — Προτάσεις

66. Υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1995 στην υπόθεση Τ-523/93 (ENU κατά Επιτροπής) ως απαράδεκτη, όσον αφορά το αίτημα της αναιρεσείουσας σχετικά με την εφαρμογή του κεφαλαίου VI της Συνθήκης, και ως αβάσιμη κατά τα λοιπά·

2) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1995 στην υπόθεση Τ-458/93 (ENU κατά Επιτροπής) ως αβάσιμη· και

3) να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.